

DEBRECZEN

POLITIKAI NAPILAP.

A DEBRECENI ÉS HAJDUMEGYEI FÜGGETLENSÉGI PÁRT HIVATALOS KÖZLÖNYE.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Éves: félre 6 kor., negyedére 3 kor. — fill.
Félre: félre 3 kor., negyedére 1 kor. 50 fill.

Főszerkesztő: Felelős szerkesztő:

Dr. Varga Lajos. Békásy Jenő.

Egyes szám ára 4 fillér.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Debrecen, Csapó-utca 10. Telefon 412.

Barázdák.

Abból az alkalomból, hogy a törvénytelen Fejérváry kormány szombaton este elszavolta a megrendelt küldöttség előtt a parlamenti pártok programjaiból összekapkodott szemfényvesztő, kókler a nemzet félrevezetési akaró programját, kabalgártó olvasónk a darabontok névsorából, így mutatta ki, hogy ők csakugyan — kóklerak.

LUKÁCS
KRISTÓFFY
KOVACSEVIC
LÁNYI
FEJÉRVÁRY
BIHA
FEILITZSCH
LUKÁCS

Az alkotmányellenes kormány a magyar nemzeti állam temetéséhez készülődik. Egyre szerződött, egyre nevezi ki a sirásokat, akik ássák a nagy sirt, ahova a magyar alkotmány s ezzel együtt a nemzeti szuverenitást elszándékoznak temetni.

A megyei alispánokat, a városi polgármestereket, az abszolutisztikus kormány, hűcsászári megyefőnökeket, a főispánokat — rendre idézi maga elébe Kristó, fősirásómester és szorgalmasan tudakozódik a hangulatról, — hivatalos hatalmával megrohanja és befolyásolja, kapacitálja és fenyegeti. Egyezőval mindent elkövet, hogy az alkotmánynak mentől több sirását toborozzon össze.

Fejérváry generális ur pedig napi parancsokat szórt a vármegyékhez és városokhoz. Ez az ur közjogilag teljesen tudatlan, de annál inkább telítve van katonai göggel s így csak természetes dolog, ha kiadott rendeletei a kaszánya stíljellemző tonusában jelennek.

Ezekben a rendeletekben meghagyja a generális, hogy minden vármegye és város állítsa elő a jelentkező ujoncokat és fogadják az önkéntes adókat. Az ellenállásról pedig se kell mondani, mert különben szigorúan lép fel.

De hát ki ellen lép fel generális ur? Hiszen a nemzet a törvények körén belül marad. Nem fog önnök alkalmat adni, hogy az osztrák hadsereg vitézségét, a fegyvertelen nemzetet próbálja ki. A nemzet nem fog felháznodni és nem nyúl olyan fegyverhez, mely a vitéz generális ur intervenciójára adna okot.

Azonban meghalni sem akar a generális ur cimborái kedvéért. Nem, hanem teljes erőnkkel folytatjuk a passzív ellenállást. Nem

kap sem pénzt, sem ujoncot. Tehát a mit akar, adhatja Kristó urral a rendeleteket. Fenyegetheti a tisztviselőket. A nemzet el van határozva, hogy régi multjához méltán akar élni és kivívja törvényes jogait akár hogy szervezze is a generalis ur stréberjeiből a sirásokat.

Hadd jöjjön az abszolutizmus. Attól sem riadunk meg. Fújtak már különb szelek is, de a nemzet él. Az ön pécovics, labanc tábor a alkotmányos szabadságszeretettünk ellenállásán össze fog törni.

Beszámoló a beszámolókról.

Nagyfontosságú esemény színhelye volt vasárnap délelőtt a Bika nagyterme Debrecen város három kerületének országgyűlési képviselői tartották együttesen a beszámolóikat és elmondották választóiknak szemtől-szembe azokat a szomorú igazságokat, melyekről már tudott mindenki, de amelyeket így a parlament tagjaitól hallani, kétszeresen fájdalmasan esett minden hazafiasan gondolkodó embernek.

Szokatlan esemény is történt a vasárnapi beszámolón. A nemzetközi és újjászervezett szocialista-párt körülbelül 4—500 tagja vonult fel a Bika nagytermének karzájára, akiket a két párt kiküldött, hogy láthatólag demonstrálják a nemzeti küzdelemhez való csatlakozásukat. Nem volt meglepő ez a szokatlan fordulat, mely a félrevezetett fanatizált és jogfosztott magyar munkásnépet a küzdők táborába vitte, mert már hetek óta suttoztak arról, hogy a zsebelő Izraeliek és Jakabok pártját elhagyják, mégis jól esett látni, hogy a magyar munkásság mily egyértelmű lelkesedéssel áll a nemzeti küzdelem mellé.

Nem is tehettek másként a debreceni munkások, hiszen ők is magyar emberek és tudják jól, hogy a jogtörő bécsi kéztől az általános, egyenlő, titkos választói jogot úgy sem kaphatják meg. Az öntudatos debreceni munkások belátták, hogy az ő helyük nem a kamarilla zsoldos bandájában van, hanem a nemzeti jogokért küzdő koalíció mellett, amely a magyar nemzet millióinak a bizalmát bírja. Mi örvendünk legjobban annak, hogy a debreceni munkások jobbérzése feltámadt és elfordultak a darabont-kormánytól, amelynek nem

fényvesztő programja csak porhintés a nemzet szemébe.

Főlemelő az a tudat, hogy Debrecenben nincs talaja többé a nemzetellenes darabont-kormány pártjának és az osztrák politikának, melynek ármányos eszelvetését megveti az öntudatos munkásság is, amelyet eddig a kormány zsoldjában álló Népszava és a kamarilla bérenc szocialista izgatók lelketlenül félrevezettek.

Ez a vasárnapi beszámolók nagy eseménye, melynek következményei országos jelentőségűek lesznek a most kezdődő, nagy, nemzeti küzdelemben, mert a debreceni munkásokat követni fogja az egész ország józan munkássága.

A vasárnapi eseményekről egyébként a következő részletes híradással vagyunk:

Már 10 óra körül zsúfolásig megtelt az „Arany Bika” díszterme, amelynek karzatain és a teremben háromezer embernél jóval több szorongott. A karzatokat a szocialista párt hívei foglalták el.

Az emelvényen a 48-as és az új-párt vezető férfiak foglaltak helyet. Ott voltak: Márton Imre, gróf Dégenfeld József, B. Nagy János, dr. Tüdös János dr. Kőrösi Kálmán dr. Bacsó Dezső, dr. Révi Nándor, Hódy Béla, dr. Kis György, Kertész János, Harangi Sándor, Ferenczy Gyula, a helyi sajtó képviselőiben Sipos Béla, Békásy Jenő, Szathmári Zoltán, Rostkovicz Arthur és több fővárosi lapudcsító.

Fél 11 óra tájban küldöttség ment a képviselőkért, akiket megérkezettük viharos éljenzéssel és tapsviharral fogadtak. Már ekkor szorongásig megtelt a terem és később érkezők kiszorultak a folyosókra.

Az ülés megnyitása.

Pontban 11 órakor vonultak be a terembe Thely Kálmán, Bakonyi Samu és Szabó Kálmán országgyűlési képviselők, továbbá a debreceni függetlenségi és 48-as párt és az Újpárt vezérferfiak Márton Imrével az élén és elfoglalták helyüket az emelvényen. Ezután Márton Imre pártelnök a következő szavak kíséretében nyitotta meg az ülést:

Márton Imre beszéde.

Mélyen tisztelt polgártársaim! A folyó 1905. esztendőnek január 26 napján választottuk meg szeretve tisztelt képviselőinket. Azóta teljes 9 hónap telt el. Ha vesszük rövid idő, ha vesszük, nagyon hosszú idő. Mert rövid idő arra, hogy alig hogy megválasztottuk képviselőinket, már is beszámolót kell tartanunk és nagyon hosszú arra, ha meggondoljuk, hogy új törvények alkotásával nem tudnak beszámolni, de ez nem az ő hibájuk. Hibája annak az önkényes hata-

Hrabéczy-nél a festett és tisztított férfi ruhákat szakember javítja és vasalja.

loma, amely tultette magát alkotmányos törvényeinken, ősi alkotmányunkon és lehetlenné tette az alkotmányos működést. Becsülták a képviselőházat. És ma minden józan ember meg van győződve arról, hogy ha üdvös alkotást akar a képviselőház, üdvös ugynevezett szociális törvényeket, amelyek a nép boldogítására vannak irányítva, akkor első kötelességünk, hogy a nemzeti akaratnak érvényt szerezzünk. (Ugyvan. Eljenzés) Mert ha már parancsol velünk, akkor nem mi vagyunk az urak, hanem rabszolgák vagyunk. Ennélfogva elmondhatom, s felismerheti minden józan tagja az országnak, minden józan polgára, hogy a nemzeti akaratnak, az alkotmányunknak a helyreállítása a lépcső, amelyen át minden üdvös alkotáshoz juthatunk. És hogy ezt a hazában minden józan elne felismeri, tanúsítja az az eset, hogy Nagyváradon és másfelé még a szociálisták is (Eljenzés) hozzá csatlakoztak a nemzeti küzdelemhez és ennek kifolyásaként kell tekintenem azt a Debrecenben tüneményeszerű dolgot, hogy tegnap mindkét helybeli szociálista pártnak a küldöttel megjelentek képviselőinknél (Eljenzés) és óhajtották, hogy itt küldöttségileg képviseltessek magukat, résztvegyenek a beszámoló, (Eljenzés) meghallgassák a beszámoló beszédet velünk együtt békességben és tisztelgően kezelt fogva velünk. És kérelmet is hajtanak képviselőinkhez intézni, még pedig napirendelőtt, vagyis a beszámoló előtt. (Zaj) Méltóztassanak egy kis türelemmel megajándékozni. Midőn üdvözölöm önöket, szeretett polgártársaim, az ülést, ezennel megnyitom, és megnyitom azon kérelemmel, méltóztassék minden pártnak a tagjai bárki legyen a más pártiak meggyőződését tiszteletben tartani, ezáltal saját meggyőződésüknek is tiszteletet szerezni. Méltóztassanak közbe szólásoktól tartózkodni s a gyűlésnek általában megőrizni, azt méltóságát, amely a debreceni polgárok minden gyűlését jellemzi.

Ezt követve, kérem a t. gyűlést, méltóztassék tudomásul venni, hogy a helybeli két szociál-demokrata párt küldöttsége itt megjelent és méltóztassék megengedni nekik, hogy egy küldöttjük, Török János által (halljuk, halljuk), a maguk kérelmét, a mintigérték, röviden, tárgyilagosan, szenvedélytől mentesen, eldadhassák (halljuk). Még azt is bátor vagyok tolmácsolni, hogy a nagykarolyi szövetség ellenzék nevében dr. Adler Adolf ügyvéd ur ide lejtött, hogy üdvözlését tolmácsolja (eljenzés); továbbá, hogy vendégeinkül megérkeztek ugyanonnan dr. Kovács László, dr. M. Szabó Albert, a nagykarolyi választó kerület egyesült ellenzéki polgárok képviselője. Szabadkáról Varga Károly s Karcagról Papp Elek képviselő urak. És most felhívom Török János urat, méltóztassék kérelmüket előadni. (Általános eljenzés és helyeslés. Halljuk).

Török János beszéde.

Debrecen népe, választó polgárai! Magyarország politikai egén vészes fellegek tornyosulnak. Minden józan gondolkodású embernek Magyarország gondolkodni kell. (Ugy van). Magyarország népe válságos helyzetet él! Magyarország alkotmánya veszélyben van! (Ugy van, ugy van!) Magyarország alkotmányát csakis a magyar nép védheti meg. (Ugy van!) Tisztelt jelenlevők! Magyarország évezredes történelmi múltján, ha végig tekintünk, folytonos pártoskodás, viszály dult a történelem adatai szerint. Kulturális, gazdasági fejlődésének menetét folytonosan elzárta a pártoskodás. Érezte ez a nép gazdaságában, érezte fejlődésében, hogy a többi fejlődött, európai művelt népekkel lépést nem tarthat.

A fejlődés terén mindezeknek az akadály alkotmányunk, vagyis alkotmányos parlamentünk gyengeségében keresendő fel. Ha most vissza tekintünk a legközelebbi múltba, Magyarország parlamentje, nem munkaképes, nem eléggé erős; nem pedig azért, mert népakarat nincs teljesen képviselve. (Ugy van, ugy van.) A népakarat nem mutatkozhatik, a népakarat nem jöhet ki a harcotérré, mert nincsenek a népek jogai. (Ugy van) Tisztelt jelenlevők! Most, mikor e válságos helyzetben élünk, áttekin-

tünk a múltakon, beismerhetjük azt, hogy a múltakból tapasztalatot kell meríteni, nem azon az uton tovább haladni, hanem megértve a kor jelszavát, egyesült erővel legyőzni azt az óriás betegséget, mely Magyarország évezredes tekintetében a gazdasági fejlődés menetét akadályozza.

Tehát, igen tisztelt jelenlevők, Magyarország sokat meggyanúsított munkássága, sokat megrágalmazott debreceni munkásai eljöttek debrecen népképviselőtökhöz, eljöttek azon szerény kéréssel, hogy igyekezzenek azt az utat egyengetni mely a népet bevezeti az alkotmány sáncába (helyeslés) igyekeztek ezen az uton bennünket kisegíteni, s akkor Magyarország munkás millióival egyetemben Debrecen ezer és ezer munkássága megígéri azt, hogy akkor a valódi népképviselőtökhöz erős támaszául fog szolgálni a jövőben. Igen tisztelt jelenlevők! En nem akarok itt szónokolni, én nem akarom a drága időt pazarolni, ma nem beszélni hanem tenni kell. A válságos időben eljöttünk mi munkások meghallgatni a képviselők beszámolót, eljöttünk, hogy a jövőbe milyen körülményeket tesznek nekünk, és mennyiben igyekeznek azt beváltani, hogy mind az alkotmány sáncába, mint jogos sáncokba bemehessünk.

Ez ideig Magyarország népének ezrei vagy nyugodtan eltomputva, vagy pedig felvilágosodva arról, hogy nem jogosan védhetik ez időszert az alkotmányt mert nincs nekik az megadva; vagy nem tudom minő eltomputtságában nem érezte azt a harcot, mely az abszolutizmus és az alkotmány között lejátszódik. De hát igen tisztelt jelenlevők! a munkásság érezte ezt és tudja, hogy nekik ki kell venni a részt ebből és mikor nyugodtan becsületesen és nyíltan eljöttek ide a népképviselőkhöz felajánlani erejüket azt a munkás erőt, mely mindent megteremt mely mindent létesít, mely szilárdan minden munkában képes megállani a helyét — felajánlani azt az erőt a népképviselőtökhöz támaszául. — Igen tisztelt jelenlevők! választó polgárok! A múltban és a közelben mindig csak azt láttuk, hogy a nem egyetértés vizsgálva folytán Magyarország mostani munkásságának ezrei is hazátlan bitangoknak lettek bélyegezve (éljenek a hazátlan bitangok — közbekiáltások.) Ott a hol a munkások képviselői és a népképviselők találkozáva az eszméket kicserélve arra a meggyőződésre jöttek, hogy ő nekik egy a céljaik iránya, csak időig egymást meg nem értették — hogy ez uton tovább fejlődve együtt haladhassanak. Igen tisztelt jelenlevők! Mindezen tapasztalatok folytán Debrecen munkásai, Debrecen érdemes képviselőihez járultak azon kérelemmel, hogy a legközelebbi politikai akcióban Magyarország történetében, amely hivatva lesz a legközelebbi jövőt megalkotni, a munkásság támogatásával a legelső alkalmat iparkodjanak megragadni, hogy az általános egyenlő titkos választói jogot kivívják. (Eljenzés és taps) Azon kérelemmel járult Debrecen magyar érzelmű munkássága, hogy ha a népképviselők azon igéretet megteszik, hogy a munkásságnak jogait szem előtt tartják — a legközelebbi alkalommal az általános titkos választói jogot, — akkor Debrecen munkásainak ezrei megígéri, hogy mint jó hazafiak, mint a hazának gyermekei, kiknek jogaik vannak, miket megvédjenek, nem lesznek hazátlan bitangok, hanem a hazának, mit eddig is hű, szorgalmas, tevékeny munkásai lesznek, kik a kulturális és gazdasági fejlődését Magyarországnak felépítik a népképviselőkkel egyetemben. Tisztelt hallgató közönség! Mi tegnap Debrecen képviselőivel tanácskoztunk, hogy Debrecen választó polgárai és jogfosztott munkásai között a választfal, amely igen magasan fenállott, együtt érezve, együtt léve lerombolva legyen a jövőben, hogy Magyarország választó polgárai és a jogtalan munkásság, amely rövid idő alatt hivatva lesz a parlamentben mint választó helyet foglalni; vállvetve, kézt kézben tartva küzdjön Magyarország jövő létboldogságáért. (Eljenzés.)

Thaly Kálmán beszéde.

Tisztelt közönség! Méltóztassék megengedni, hogy mielőtt beszámolóhoz hozzá

kezdjenék, a most legközelebbi inciensre válszoljak. Én örvendetes tüneménynek tartom azt, mikor a népek eddig joggal nem bíró fiai közelednek a joggal bírókhoz, hogy a haza veszedelemben lévén s az alkotmány azt közös erővel menteni segítsenek oly módon, hogy munkás osztály is az emberi jogszerint méltán megillető jogokat hazafias küzdelemről megkapja. En megvizsgálván az ő samiprogrampontjainkat, azok között nagyon sok rokon vonást találtam. Az önk vezére is és mi is P. o. a függetlenségi párt programjában benne levő általános titkos választói jogot is, amelyre nézve, minthogy politikus ember vagyok, természetesen kíváncsi vagyok, hogy egyik legégetőbb és fenforgóbb kérdés ez, különben is nyilatkozni kötelességemnek tartottam volna, most azonban arra egyenesen felhivatván annál inkább teljes készséggel és őszinteséggel fogok nyilatkozni. — Csak arra kérem a tisztelt egybegyűlt közönséget, méltóztassék lehetővé tenni, hogy beszédemet a szónoki beszéd formája s azon rövid tartalma szerint, hogy egyenest meggyőzzük, — nyugodtan elmondhassam. Jelezőn előre is, hogy sokkal több rokonszeme találkozik a két programban, mint az egyelőre valaki gondolhatná. Tisztelt választóim és hallgató közönség! Mult pünkösdkor töltöttem huzamosabb időt e nemes városban, amely engemet e hazának bár szerény munkásságaként, dolgoztam többet mint sok más, és a hazának munkában megőszült embere vagyok, azon tisztelt választóimmal érintkezhettem, kik 21 esztendő óta tisztelnok meg bizalmukkal. Akkor úgy beszéltem, minthogy az országgyűlés alig volt együtt és miről beszámolni nem volt, csak békességes beszélgetésre gyűltünk össze, szívesen látván mindazokat, akik eljöttek oda. Ott jellemeztem a helyzetet, amit akkor állott, kötelességemnek tartom most — veszedelemben forog ősi alkotmányunk és hazánk szabadsága, hogy formális beszámoló beszédet tartsak, és hogy előadjam nézeteimet.

Röviden fogok beszélni, mert, hiszen későbbben kezdhették gyűlésünket az urvacsozottság miatt és még többen is fognak beszélni.

Most t. Uraim, az egész ország, sőt a külföld is mély érdeklődéssel néz ama küzdelem elé, mely az osztrák és magyar monarchia két állama közt fennforog és a mely, fájdalom, a legfelsőbb körökhöz is elhatott. Azonban én, ki 48-as vagyok, épen e törvényekre hívom fel a figyelmet. Azokban van, hogy a király személye szent és sértetlen. A királyi kéziratok a miniszterek által ellenjegyezve jelentek meg, tehát ezek a felelősek. És ha rossz dolgok történnek, ha jogfosztásra akarják rábírnai a királyt, akkor is a felelősség őket illeti kik visszaéltek az uralkodó agg korával, olyan utakra iparkodnak, hogy vezélni melyek helyett a magyar nemzet egészen más utakat kíván, hogy a nemzet és király közt a közlekedés lehető legyen.

T. közönség! Minden állam a szabad amerikai egyesült államok is egységes nemzeti alapot iparkodnak megteremtteni, ami pedig az állam nyelve nélkül nem lehetséges. Az amerikai egyesült államokban minden angolul megy. Szívesen fogadnak más nemzetiségeket, bevándorlókat is, de kimondott pl. hogy az elnöki székre csak ben született amerikai polgárt választathatni. Különben, midőn annak idején Kosuth Lajos ott megjelent, és az a világ is ünnepelte, abban a lelkesedésben szó volt róla, hogy őt választják meg elnöknek, de ezt a törvény gátolta. Az amerikai egyesült államokban a közigazgatásnál, a bíróságoknál és mindenfelé az állam nyelve az angol, pedig ez a legszabadabb állam a világon. A mi felvidéki tót atyánkfiai tömegestől vándorolnak ki s mikor haza jönnek, tudnak angolul. Én örülök rajta, ha több nyelvet tudnak, — magam is tudok egynehányat, — annál könnyebben boldogulhatnak. De jobban szeretném, ha idehaza is megtisztelnék a magyar államot azzal, hogy a magyar nyelvet ép úgy megtanulják. Ezzel semmi méltánytalant nem követelünk. Minden állam nemzeti alapon épült fel. Hát most a közigazgatás vagy a bíróság stb.

nyelve — nem akarom egyenként részletezni — nálunk is magyar király által szentesített törvény alapján, csak a katonaságot, a hadügyet akarják úgy tekinteni, mint a melynek mélyébe a magyar nyelv nem hatolhat bele. Ez egyetlen unikum példa, mert, ha nézzük a kis Szerbiát, Montenegrót, azokban is mindegyikben az állam nyelve egyedül uralkodó a hadseregben (éljen). A magyar nemzet törvényes jogainak tudatára ébredt és követelte jogsit. Minket ezen az alapon választottak meg képviselőkké és a legnagyobb kitartással és hűséggel iparkodunk e téren küzdeni.

Nem felejtve a nemzetgazdasági szempontokat sohasem, hiszen az önálló vámterület hive is épen a függetlenségi párt, mely hivatalosan hazánk iparát felvirágoztatni és az önálló ipart kifejleszteni Ausztriával szemben. A militarizmus egy nagy teher, kivált úgy mint nálunk. Négy száz milliót követelt csak nemrég is, a függetlenségi párt volt az, amely megtagadta. A militarizmus terhei alatt roskadt össze az ország; a militarizmus terhei tesznek szegénynyé egész vidékeket és osztályokat, amelyek nem tudnak oda emelkedni, ahol a militarizmus érdekében a nagy iparokat csoportosítja Ausztria. Nálunk most egyetlen arzenál van az egész monarchiában; hajdan kettő volt Magyarországban; és így a magyar munkásság most el van vonva a fegyvergyártástól, mely Bécsben van koncentráva. Nem hiszem, hogy ezt helyesnek tartsa bárki is, akármely pártba tartozzék is; és oda törekszik, hogy a katonai kiadások leszállítása mellett, de nem felemelésével a véderőnek — az megosztás sák Magyarországgal is, és itt is maradjon a temérdek pénzből, amelyek a katonaságra adóképpen az országgyűlés által megszavaztatnak.

Uraim! az a baj a felfogások közt, hogy a korona legfőbb viselőjét úgy informálják, mint ha ő neki abszolút hatalma volna a hadügyekben Magyarországon. Pedig azt a jogelvet ismeri el a törvényhozás, hogy minden jog a nemzetől ered. Nekünk ezer éves alkotmányunk van; ha így vagy más jogot ezer év óta a nemzet átenged az uralkodónak, az uralkodó csak a maga személyében bírja azt a jogot, melyet ráruházott a nemzet. Ausztriában abszolút a császár, de a magyar véderő törvényben is benne van, hogy a király alkotmányosan tartozik uralkodni; az osztrák törvényben nincs benne és mindenképpen oda törekzenek, hogy mirenk is azt az absolutistikus katonai hatalmat gyakorolják, amely nincs benne az alkotmányos véderő törvényben. Ez a különbség a felfogások közt és ezért akarnak bennünket bemasíroztatással ijeszteni és felfalni az osztrák katonai párt hivei és ezért akarnak kiszákmányolni, a magyar föld zsírtját és kiszípolozni céljaiknak, mint annyit idén át tettek. A bécsi híres polgár Luéger hányszor akarta bemasíroztatni Magyarországot. Isten óvjon, hogy valaha ennyire menjen a dolog. Ha igaz a hadseregben is a nemzeti irány és szellem érvényesülése jogos, ezenkívül igaz az, hogy az általános kiterjesztése a másik sarkalatos alap, amely figyelembe tartja azóta tudnillik, míg az általános választó jog a függetlenségi párt programjába benne van. Ez az Irányi Dániel, e kiváló szepőlten jellemű hazafi idejétől, mikor ő volt pártelnök, benne van.

A programban az általános községenkénti titkos választó jog mindenkire aki teljes kora, kiterjesztessék, csak az az egyetlen feltétel van hozzáfűzve, hogy az illető magyarul írni és olvasni tudjon. (Élénk éljenek karvaon felkiáltás állitsarok iskolák.) Debrecennek munkás osztálya mind magyar, s ezáltal érintve nincs, sőt ők nem is tudnak igen sokan más nyelven csak magyarul. Ez tehát csakis egynehány idegen elemre vonatkozik, azt pedig tartsa kötelességének, amit az amerikaiak megtettek, hogy

az állami nyelvet tanulják meg. (Zaj) Debrecen munkás osztálya mind magyar, hát ezáltal érintve nincs, sőt igen sokan nem is tudnak más nyelven, csak magyarul. Ez tehát csak néhány idegent érint. Az idegen pedig tartsa kötelességének — amit Amerikában is meg kell tenni — hogy az állam nyelvet bírja. Ebben a tekintetben tehát a függetlenségi párt a legközelebb áll a szocialista párthoz. Én megválasztásom előtt is itt ugyanezen a helyen hirdettem, hogy az általános, titkos választói jognak vagyok a hiva. (Éljenés). A mit akkor mondtam, most is valom és iparkodni fogok mindenekelőtt megvalósítani, hogy a választói osztály nagyon csekély. És amint 48 ban kiterjesztette az országgyűlés az akkori viszonyokhoz képest, most is jelentékenyen ki kell terjeszteni a választói jogot. Mert azt hiszem, hogy a magyar ember, mikor pénzzel, vérről és adóval az állam fenntartásához hozzájárul, egyúttal jogait is ettől az államtól követeli és meg is kapja. Az együtt fog velünk küzdeni, ha veszedelm fenyegeti hazánkat és nemzeti jogainkat. Ezt ősz fejjel, becsületes szívvel mondom én, ki 24 év óta vagyok itt képviselő (élénk éljenés és hosszantartó taps), soha programot nem változtattam, hű maradtam pártom programjához, melyben az általános, titkos szavazati jog is benne van. En tehát azt gondolom, hogy ilyen öreg ember részéről, ki mindig konzekvens volt és hiven és őszintén vallotta és vallja ezeket az elveket, megnyugtatóan szolgálhat, hogy amit, mint képviselő tudok tenni, azt ezen jogkiterjesztés mellett én meg fogom tenni. (Éljenés.) Adja Isten csak azt, hogy az országgyűlés végre valahára nyugodt tárgyalásokhoz juthasson. De hát mit csinált velünk a bécsi kéz titkos hatalma? Lehetlenné tette ezt az országgyűlést! Immár kevesebb, mint egy év óta nyolcszor napolták el. Junius 21-én egy napig engedték gyűlésezni s ekkor kiverte a generális a zsebéből a királyi nyilatkozatot és elnapolta a házat szept. 15-ig. Akkor ismét össze jöhettünk a nép üdvét, a jogkiterjesztést magukban foglaló törvényjavaslatokat meghozni. Megint belenyúl a miniszterelnök a zsebébe s elnapolja újra a Házat. Október 15-én megint ez ismétlődött, úgy, hogy dec. 19 ig karácsony szombatjáig el van napolva a ház.

Ebből méltóztatnának látni, hogy az alkotmányosság gyakorlata, az édvös törvények hozatalának gyakorlata el volt ez idő szerint zárva. Minkünk t. Uraim, a legnagyobb erősségünk a törvény, az a törvény, amely alkotmányunkat biztosítja. Ezen az alapon a törvények alapján kell tovább építeni, kiterjeszkedni, hogy a nemzet minden jóra való fia jogokat bírasson. Itt ígrem, hogy amint eddig hosszú pályámon keresztül következtes voltam ehhez, ezután is mindig hű leszek. De viszont kérem azt is a magyar közönségtől, de különösen, multját tekintve, a debrecenitől elvárható, hogy a törvény lévén legnagyobb erősségünk, ragaszkodjunk hozzá és beugrattatni gyanus törekvések a bécsi kéz által ne engedjék megukat. Mert sokan vannak, kik a jó öreg királyt félre vezetni iparkodnak és csak a forradalmat várják, hogy bemasírozhassanak és katonai uralom alá vegyék a pártokat, úgy a függetlenségi, mint a két szociáldemokrata pártot. Azt hiszem erre egyikünk sem vágykozik. Ezért biggadságra kérem önöket, hogy a törvénytől, elcségyünkötől ne távolodjanak el, hanem a törvény korlátai között iparkodjanak a nemzeti jogokat nemzetünk körébe minél szélesebben terjeszteni.

Azoknak, kikhez elsősorban van szerencsém intézni e szavakat megköszönöm figyelmüket. Hosszu beszámoló: nem tartatok a beszédem elején kifejtett okok miatt, azt hiszem, szükség sincs rá, mert a legübb

kérdéseket érintettem. Amire felhívtam, őszinteséggel bevallottam elveimet. És most miután az idő előrehaladt, átadom a szót t. képviselőtársainak, hogy nyilatkozzanak ők is. (Hosszantartó, szünni nem akaró éljenés és taps.)

Dr. Bakonyi Samu beszéde.

Tisztelt polgártársunk (Éljenés és taps halljuk? halljuk.) Vegyék tudomásul azok akik netalán türelmetlen, hogy előttem magyar ember és magyar ember között különbség nincs. És ami különbség még törvény könyvekben van, azt megszüntetni én is kötelességemnek valom. Legyenek arról meggyőződve, hogy ha ez iránt való nyilatkozattételre hozzám felszólítást nemintézték volna is, elsőrendű kötelességemnek tartom foglalkozni e kérdéssel, amely a közelmúlt eseményei folytán a mi közállapotainak egyik égető kérdésévé lett. Majd rá fogok térni beszédem fonálán arra, hogy abból mindenki, akit jóhiszeműség, igazság és becsületes gondolkodás vezet, megérthesse, hogy a függetlenségi és 48-as párt, amelyhez nekem, amióta eszmélni tudok — tartozni szerencsém van — nem tért ki soha e kérdés elől, mert azt programja sarkalatos tételévé tette. Tisztelt Polgártársaim. Törvényhozói munkásságról kellene nekünk beszámolni. Azonban fájdalom, törvényhozói munkát nem végezhetünk. Nem végezhetünk azért, mert a törvényhozás munkájában megakadályoztattunk és a mi a legszomorubb, ezefel akadályt úgy keletkezett, hogy a törvényhozás másik tényezőjének a nevében gátolták meg a népképviselőnek alkotmányos munkáját.

Kik követték el a haza és király ellen ezt a sötét bűnt? Elköverték azok, a kik amaz ellenséges hatalommal Magyarország népének, az egész nemzetnek különbség nélkül 400 év keserves szenvedései között kellett mindig viaskodni. De ezt az ellenvételet teheti valaki, az alkalom megadatott a munkára, hiszen a hatalom megkínálta a szövetkezett ellenzéki pártokat, hogy a kormányt átvegyék.

Igaz, t. polgártársak, a folyó év február havában ez az alkalom megnyílt. Súlyos feltételei, amelyek előtt ha mi meghajlunk, a mi meggyőződésünk szerint csakugyan az alkotmánynak az a veszedelme következett volna be és állandósult volna meg, amely veszedelem ellen a multak viharos küzdelmében a nemzet mindig sikra szállt. Felhangzott az a szemrehányás, hogy el kellett volna fogadni, meg kellett volna ragadni az alkalmat, vállalkozni kellett volna a kormányalakításra, és amint tér nyílt volna rá fokozatosan megvalósítani az elveinket. Hát ez így igen szépen hangzik, de gondoljuk meg csak, micsoda hitelt érdemeltünk volna mi nemcsak a választók előtt, hanem Magyarország egész népe előtt, ha mi programunk elárulása, férfias állhatatossággal hirdetett elvek feláldozása árán ragadtuk volna meg a hatalmat! Azt mondják: fenntarthatuk volna elveinket! Debrecen népe nagyon jól ismerheti a „fentartott” elvek értékét. (Hallyeslés és éljenés)

Igen tisztelt Polgártársak! Nekem mint egyik igénytelen debreceni képviselőnek, itt nagyon jó alkalmam van arra, hogy Kossuth Lajos ama levelére emlékeztessék, amelyet épen Debrecen függetlenségi pártjához intézett akkor, mikor az 1875-iki fuzió jelenségei mutatkoztak. Azt mondja Kossuth Lajos ama levelében, hogy elveket úgy fenntartani, hogy a valóságban azok ellen cselekedjünk, árusítás. Ilyen árusítást elkövetni nem akartunk, ilyen áron a hatalom birtokába jutni nem akarunk s ezentul sem fogunk.

Mondtam t. p. társaim, hogy nem egyes felmentő részletekről van itten szó, egész alkotmányunk van megtámadva, egész alkotmányunkat kell minden megtámadott ponton az egész vonalon kötelességszerűen

Óra, ekszer, ezüstnemű beszerzésnél a nagy-
közönség érdekeit
Debrecenben egyedül **Löfkovits** tarthatja szem előtt!

megvédeni. Azt mondják t. polgártársaim, hogy súlyos conflictus támad ezen küzdelem közben a nemzet és a király között. Hát sajnós, ez igaz. Azonban a küzdelem nem mi idéztük fel. Hiszen nagyon jól emlékezhetik mindenki, honnan indult ki a harc, hogyan élesedett ki. Tudjuk, hogy a katonai hatalom a maga szeretlen terjeszkedési vágyától indítva a békés idők zavartalan nyugalmaiban elbizakodva, hogy nem voltak a múlt 901 évi országgyűlést megelőző utolsó pár esztendőben nagyobb parlamenti viszálykodások, ezt akarta felhasználni, mikor a parlamenti helyzetet a nép vállára szertelen és eddigelő szükségtelenségnek bebizonyult nagyobb terheket akart róni. Mi a millitáris mus ezen szertelensége ellen sikra szállunk és sikerült megakadályozni; — nagyon jól tudja mindenki, különösen azoknak kell érezni akik a militarizmus elleni küzdelemnek jelszavát is kitűzték zászlójukra, — hogy minő szolgálatot tesz az ellenzék Magyarországnak terhek alatt roskadozó népének.

De a hatalom sokáig nem tájított és úgy természetesen előtérbe lépett a nemzeti jogok iránt való követelés. A nemzeti jogoknak a küzdelemben lehet e közöttünk különbség, hiszen magyarok vagyunk mindnyájan, hol az a szerencsés helyzet van, hogy nyelvi különbségek bennünket el nem választanak és a hazafias érzésnek teljes összhangja forraszt össze bennünket a magyar nemzet há fiává. A nemzet és a királyi hatalom közötti konfliktust azonban kiélesítik alnokol azok, a kik a királynak olyan tanácsokat adnak, a melyek folytán államiságunk követelményeivel szemben merev visszautasítással nyilatkoznak. Mi valljuk azt, az ellenzék és épen a függetlenségi és 48-as párt, hogy Magyarországon, a magyar nemzetnek ebben a nemzetközi és földrajzi helyzetben, szükség van a királyi hatalomra, ezért el kell szomorodnunk, T. p. társaim, mikor épen a királyi tekintély palástjába burkolózva követik el a nemzet és az alkotmány elleni merészleteket. Meg kell védekeznünk a nemzetnek alkotmányos jogait a hatalom minden tényezőivel szemben. Hogyan teljesítsük ezt a kötelességet? Egyedül és kizárólag a törvény erejével. Mi a törvényes utról letérni nem fogunk, semmiféle provokációnak nem engedünk, hiszadt méltósággal, de épp oly eltökélt, kijelölt nemzeti ellenállás útján. Nagyon szeretné a bécsi hatalom, hogy a kihívásoknak engedve, becsaljanak bennünket abba a végzetes örvénybe, a melyben sötét veszedelem fenyegeti az ország fejlődését. Nem fogja ezt elérni, de mi süttjük rájuk a bélyeget, hogy ők tértek le a törvény útjáról s akkor, — midőn minket vádolnak a forradalom előidézésével, leleplezzük, hogy ők igenis elűről forradalmat kezdtek. Mi a törvényes uton tovább haladunk, és a hatalmat kényszerítjük, amelynek mostani eljárása nem új, vagy meghajol a nemzet alkotmányos akaratát előtt, vagy ő legyen kénytelen rálépni az erőszaknak arra az útjára, amelyre minket akarnak szorítani. És t. p. társaim, ha ez csakugyan bekövetkeznék hát lehet, hogy ezzel együtt befog következni az a megmérhetetlen nyomor és szenvedés, amelylyel vezéreink útján a törvényhozásnak másik tényezője a magyar nemzetet megfenyegette. T. polgártársaim! Mi áshatja alá inkább Magyarország egyik legfényesebb intézményét, amelynek szükségére már elődeink alig hogy ezt a magyar államot megalapították, rájöttek, a királyság intézményét, mint az a körülmény hogy a nemzetet ezt a nyomorúságtól és minden tehertől, elnyomástól anyira lesújtott népet még nagyobb nyomorral, szenvedéssel fenyegetik csak azért mert nemcsak emberi de nemzeti jogaihoz is ragaszkodik éppen a király ajkairól fenyegetik meg több szenvedéssel? A magyar nemzet alkotmányának a csucsára állította a királyi hatalmat és azok

skikkel szertelen állunk elfelejtik, hogy a királyi hatalom maga is az alkotmányon alapszik és mikor az alapot rongálják, megtámadják a csucsát is. Hogy állhatna meg fényében ragyogva a csucs, ha az alapot meg nem védelmezzük. Mi ennek a védelmére vállalkoztunk s ezt védelmezve oltalmazzák a csucsot is a magyar nemzet jogaival együtt a királyi hatalom fényét és tekintélyét is.

Annál fájdalmasabb t. polgártársaim, hogy az a fenyegetés onnan, amaz uralkodó ház részéről hangzik felénk, amelynek trónját, világhatalmát és a nemzet teremtette meg, oltalmazta meg a világ minden rátörő veszedelme ellen azt mondják, hogy hiszen a királyi véto alkotmányunkban gyökeredzik. Fejérváry Géza br. (Abcug!) tegnap este elhangzott programja kiterjeszkedik a királyi véto alkotmányos jogának a fejtegetésére is.

Es azt állítja legújában szerzett alkotmányjogi tudásával Fejérváry Géza báró (Abcug!) hogy a királyi vétót tulajdonképpen helyesen csak úgy lehet gyakorolni, amint azt most is gyakorolta ő felsége, nevezetesen előzetesen és arra hivatkozik, hogy Magyarországon schesen, Angliában pedig, melyet ő is kegyes elismerni az alkotmányosság példaadó hazájának, csak ritkán volt rá eset, hogy utólagosan tagadta volna meg a király a törvény szentesítését. Ez szerinte annak az üdvös gyümölcse, hogy már előzetesen meg volt az egyetértés a király és a kormány által képviselt nemzeti akarat között. Így hát t. polgártársaim, miután nézetem szerint a romboló válságnak legsajnosabb oka, mint mondtam, a királyi hatalom és a nemzeti akarat közti összetűzés, méltó dolog ezt az okoskodást egy kissé közelebről megvilágítani. (Halljuk, halljuk!)

Angliára hivatkozik Fejérváry Géza báró (Abcug!) a királyi hatalom tekintetének védelmében arra az országra, hol a nemzet és király közötti küzdelem egy ízben a királyi fő pallos által való lesújtásával, más-izben pedig királyi család örökös száműzésével végződött. Hát ez nagyon rossz védelem. De, ha tanulságot akarunk meríteni a külföldi példákból vonjuk le az igaz következtetést, amelyben azonban a királyi hatalom ezen védelmező szolgáltnak öröme nem igen telik.

Ha azt bizonyítja alkotmányos küzdelemünk, hogy a vétonak ilyen szertelensége okozhat nyomort és szenvedést és azzal megfenyegethet bennünket maga a felsőleges Ur is, akkor alkotmányos küzdelemünk tanulságai folytán talán el fog érkezni az idő arra is, hogy a királyi felségjogok közül a vétót szabályozzuk.

En is mondok egy külföldi példát. Emlekezzünk Desmoulins Camillera, aki a második francia nemzetgyűlésen azt mondta, hogy a vétót meg kell szorítani, mert különben a nemzeti és az emberi jogok sohasem érvényesülhetnek. A francia forradalomban az emberi jogok győzelmét, a nemzet hatalomra jutását a Bastille lerombolása jelképezi, az önkényuralom várát pedig a korlátlan veto jog mellett csoportosulnak, nem lehet soha. És még egyet mond Fejérváry Géza báró — biztosan a kabinet egyik tagjától vett elméleti leckéből tanulta el frázisait. Szerinte a királyi hatalom bizonyos mértékben kell, hogy szemben álljon a nemzeti akarral. A nemzeti akarat képviseli a mobilitást a maga fejlődésében, vele szemben áll a királyi hatalom, a maga stabilitásául és így a kettő összhangjából lehet megteremtteni a váltakozó parlamenti kormányzat rendszerét, amelyet — amint látjuk — anynyira igyekszik megvalósítani, és útjából az akadályokat elhárítani. Ha igaz volna a vétóról szóló elmélete, akkor épen lehetetlenné válnék a politikai pártok váltakozása.

Mert azt mondják, hogy előzetesen kell meggyezni a királynak a többséggel, csak

úgy lehet a többséget kormányalkítással megbizni. Ha a nemzet mindég kénytelen kinyerni a király beleegyezését, hogyan lesz akkor lehetséges a parlamenti váltógazdaság? Ezt a mi, a mi józan debreceni eszünkkel megérteni azt hiszem nem vagyunk képesek. Hanem igenis bárcsak Anglia példája lenne irányadó a közhatalom minden tényezője előtt, annak az Angliának, mely fényesen bizonyítja, hogy a király szembe szegezteti a maga akaratát a nemzetével. Mert ott a király nem kormányoz, hanem uralkodik. Itt pedig a hozzá intézett legelsőbb kéziratban; melyre olyan fennem hivatkozik Fejérváry Géza báró, ott van előzetes feltételül odaállítva, — hogy csak „általam elfogadott program alapján“ lehetséges parancsotás kibontakozás. — Ez a szertelen szolgálalkúság veszedelem mindenütt, de kétszeresen, százszorosan minálunk Magyarországon, mely közös uralkodó alatt áll egy másik állammal, amely másik állammal is uralkodója lévén a felség annak az ellentétes érdekeit is köztelen szem előtt tartani, és minden anyagi hatalmat és fizikai erőt összpontosít kezében, amely erőnek alkalmazása jelenti azt a végzetlen nyomort és veszedelmet, melyel bennünket megfenyeget.

Azt mondják azonban, t. polgártársaim, hogy Magyarország gyenge arra, hogy a teljes alkotmányosság diadalával lehessen ezt a küzdelemet befejezni. Igaz, hogy gyengék vagyunk, de nézzük meg kik okozták ezt a gyenge ügyet. Azok, a kik a tegnapi programmal verik a mellüket, hogy ők akarják a nemzetet megerősíteni? A program ott volt a mi pártunknak minden nyilatkozatában, a program minden pontja, lelkiismeretesen állíthatom. Méltóztassék elolvasni és méltóztassék jóhiszenűen elnékezettel visszatekinteni a függetlenségi párt egész működésére! Azok a gazdasági, azok a szociális reformkérdések min ott voltak a függetlenségi pártnak a programjában; a létminimum, az otthon védelme, a progresszív-adó, a kisemberek oltalma, az igazságszolgáltatás olcsóbbá tétele és az agrár politikának és a kisgazdákat, kis csoportokat fel-felboldogító gondolatok min ott voltak törekvéseinkben, a melyeknek e téren legelső célja az önálló vánterület megvalósítása, (szociálista zaj: hát az általános titkos választójog) amely azt hiszem, nem olyan kérdés, hogy itt bárki is e tereben eltérő nézetben lehetne. Nem értem valóban azt a nyugatalanságot, mely itt beszédem e helyén elfog némelyeket; azt hiszem nem volt, nem is lehet gondolatmenetemben, ami Debrecen városának polgárait bármi tekintetben sértené. (Ugy van! hosszantartó lelkes éljenzés és taps.)

Ellenben ugyanakkor a kormánynak tagjai, amely most szemfényvesztő programjában a mi sok évtizedes harcunk célját akarja ellenünk kiszákmányolni, addig míg zavartalanul élvezték a hatalom minden előnyeit, ennek a kormányhatalomnak minden erejét minden alkalommal a mi népünk fenyegetésére irányuló törekvéseink elnyomására használták ki. (Igaz! Ugy van!)

Es most ugyanezen törekvések megvalósításának ígérelével felvesszi ellenünk a csatát az az államférfiu, aki mikor a mi ellenállásunk folytán — melynek célja a népnek a szertelen katonai terhektől való megoltalmazása volt, — a mi ellenállásunk folytán megbukott, úgy busszozott: Távozzom, mert elvesztettem a csatát. Most tehát ez a csatavesztést osztrák geparális egy századdal toborzott zsoldos hadsereg élén viszszaajött, hogy csatát nyerjen.

Nem fogja ezt csatát megnyerni. (Hosszas lelkes éljenzés és taps) En meg vagyok győződve, hogy a küzdelem válhat szenvedélyessé; adhat ros tanácsokat az elkeseredés, félre vezethet egyeseket, de nincs a magyar nemzetnek egyetlen há fia sem, tar-

AZ UJDIVATU óra, ékszer, ezüstneműek remekei
legnagyobb választékban,
olcsóbban mint bárhol az országban Debrecenben egyedül Lőfkovitsnál kaphatók.

tozzék bármely politikai párthoz, aki meghallgatván a fölünk kért, de amugy is önknek szánt felvilágosításokat, szolgáljává szegődnek a nemzeti alkotmány ellen 400 éve küzdő hatalomnak. Mert t. polgártársaim, hiába mondják és hiába mentik magokat azzal egyes agitátorok, hogy nem a hatalmat akarják szolgálni, ha a tényleges valóság mégis az, hogy a hatalom veszi a hasznát annak a megaszonlannak, melyet fel akarunk szítani közöttünk, hogy a becsületes magyar emeereket egymással, erőnek erejével kiválaszthassuk. Megvásárolni, megfélemlíteni a magyar nemzetet nem lehet; most azt akarják, hogy tesvér háboru törje kettő. Ne nyujtsanak ehhez segédkezet! Kérve kérem Önöket (a szocialistákhoz fordul) higgyék el azt minékünk, — őszintén nyitán, minden utogondolat nélkül tesszen ezt a hitvallást, hogy mi és én az általános titkos községonkenu és egyenlő választói jognak vagyunk a hívei — (nasszantartó eljenzés és taps) és ismerjék fel azt az álnokságot, amely épen arra vonatkozólag foglalokzik Fejerváry Géza báró tegnap felmondott beszédében. Ő is beszélt az általános választói jogról, de kihagyott egy szót a melynek kinagyásával nem megvalósítani, hanem megfertőzteni fogja az általános titkos választójogot és ez az egy szó, a mely hiányzik a koronán font beszédből — a melyet bizonyosan hozzá értő ember készített neki, ez az egy szó nem ok nélkül maradt ki, mert abban jut kifejezésre az egész reform értéke, ez a lényeg. És az általános választójog, a melynek az osztrák szolgálatot várják a megvalósításai, ítélek tőle, nem lesz egyebe, mint az osztrák általánosnak esufolt választójog által való megamisítása a magyar munkások által kivánt választójognak.

Kérdést intéztek mi hozzánk. A kérdésre én is egy kérdéssel felelek. Megelőzhetnek-e ezzel a torzképével a választójognak, melyet Ausztria műfocált, midőn meggyaláztak a munkásságot azzal, hogy elválasztották a többi polgároktól és külön kurianak nevezett akoiha kerítették?

A magyar nemzet történelmi fejlődése egyenlőséget követel. (Ugy van! Eljenzés és taps) Egy akol egy paszor kell nekünk, egyenlő szavazati jog fogja egygyé forrasztani az egész nemzetet. (Eljenzés és taps.)

Hát t. polgártársak! Testvérek! (Közbe kiáltás: „és munkások!”) Hogyan? Hát a munkások nem testvérek? (Szünni nem akaró lelkes eljenzés és taps.) Megindul a csata nemsokára, újabb tüzzel és erővel, új tüközetbe indulunk innen. Megfenyegette a nemzetet és a parlamentet Fejerváry Géza báró azzal, hogy ha a mai többségnek nem kell a programja, élni fog a felosztás jogával. Ez előre láthatólag be is fog következni. A nemzetet áll a döntés joga, amelylyel nemsokára éme kell. Ha a nemzet úgy akarja, beérheti kevesebbel is, mint amennyit mi követelünk. Nem mi rólunk van itt szó, t. polgártársak. Ha mi kidőlünk, nyomdokunkba állíthatnak másokat, akik az onok akaratának megfelelően kevesebbel fognak megelégedni, de az en magyokozósem szerint a magyar nemzetnek alkotmányának értéke és ezzel együtt egész jövője, fennállása forog koskán. Azért, Polgártársak! Testvérek! nyissuk ki szemünket és tartuk rajta tekintetünket a mérgekverő kezén, ne higjunk hazugságoknak.

Hogyan hangzik ez az apostolkodás a Fejerváry Géza báró ajkáról aki t. barátaim és sz. endőn át annak a hatalomnak volt a legouadobb szolgálója a legszentségesebb emzkoze, amely hatalom épen azt a programot gátolta meg, amelyet mi sürgettünk. szukadatan állhatatossággal. Ő ígér nekünk elösdést és ő fejezi be akként a maga nyilatkozatát, hogy: „Felvirrad egy új korszak, felvirrad az új hajnal és eljön majd ennek az új korszaknak minden áldása.” Hát t. polgártársaim igaz, hogy sötétségben vonunk sokáig, de azt niszem, nem fogja meg tagadni az ellenzékét senki, hogy a sötétben lámpát gyújtott. Ha előre hatadnunk azzal a faktyával az éjszakában, hatadásunk mértéke szerint közeledik felénk az igazi virradat. Sötét volt eddig Magyarországon de elő az idő, amikor buszkén fog egybe dobanni szívünk, és már is buzgo reményvel enyhítjük újra

az elnyomatás korának vigasztaló dalát: „Nem lesz mindig éjszaka, megvirrad még valaha!” Nyujtsunk kezét egymásnak polgárok, testvérek! Együtt harcolva, megvédelmezzük alkotmányunkat és kivívjuk a meghamisítatlan népjogokat! (Általános éljenzés és taps.)

Szabó Kálmán.

Munkások, Testvérek, különösen a harmadik választókerület polgárai! Ritka látvány ez mostani itten Debreczenben, hogy, bár a város 3 képviselője nem épen egy politikai pártálláson van, mégis beszámolóját együtt tartja. Ez annak a jele, hogy nagy veszély fenyegeti hazánkat, alkotmányunkat és tényleg veszélyben van mindakettő és ez a körülmény követeli, hogy minden hazafias párt tömörüljön, egyesüljön, az alkotmány, a haza védelmére. Mert épen az alkotmány védelmére szövetkezett ellenzéki pártoknak az elnöke maga mondta és azt tartva, hogy ne azt keressük, ami elválaszt, hanem ami egyesít — azt hiszem, ez a dolog alkotmányunknak, jogainaknak védelme kell, hogy egyesítsen bennünket. — Beszámolómat, t. polgártársaim azzal kell kezdenem, hogy alig van miről beszámolni, nagyon kevés történet az országgyűlés megnyitása óta, azért nem tehetünk semmit? A nemzetnek jó előzete volt, amikor a november 18-iki házszabály sértéssel, az alkotmány sértések egész seregét vélte maga elé idézni. Következett január 4-ike, a Ház felosztása, ami költségvetés nélküli állapotban, törvénytelen volt; jöllehet az akkor Tiszakormány azt tanácsolta a királynak, hogy az ő eljárását, t. i. a házszabály sértést a nemzet ítélőjére bizza. A nemzet ítélte is a január 26-iki képviselőválasztáson, elítélte a Tiszakormány eljárását és elítélte a szabadelpvűpártnak a magyartartását, amelylyel támogatta a Tiszakormányt ezen eljárásában. Az a párt a szabadelpvűpárt, amely több mint 3 évtizeden keresztül uralkodott az országban, ezen a választáson nagy kisebbséggé vált, megbukott. Alkotmányos érületű ember mindenki azt hitte, gondolta, hogy most az alkotmány szellemében akként fognak a dolgok alakulni, hogy a választáson többséget nyert ellenzéki pártok سراiból fog a király kormányt alakítani. Ilyenforma ismerete volt a dolgoknak, mert nemzetközül ezután a király elé idéztettek, kihallgattak a szövetkezett ellenzéki pártok vezérei, akiket a király óhajtott meghallgatni. Azonban ők őszintén elöadták a nemzet kívánságait, de ő felsége, a király tőle azzal boosátotta el, hogy ezek lehetetlenek, kivitellenek. — Így folyt ez a kisöletkezés, jöllehet a Tiszakormány lemondott a választás után, de helyén maradt azzal az ürügygyel, hogy a kibontakozásra keres alkotmányos utat. Azonban dacára a lemondásnak, amikor semmi felelősséggel nem viseltetik, mégis egy felelős kormánynak minden ténykedésével és különösen olyanokkal, amelyekkel némileg kortes dolgokat művelt a tömeges bárósi tással, nemesítésével foglalkozott.

Tovább maradt a kormány a helyén, nem tudunk tőle megszabadulni és ezáltal végtelen rendezetlenek lettek a viszonyok. A Tisza kormány úgy tüntette fel a választásokat, hogy csak a házszabály sértést ítélte el a nemzet, nem pedig a szabadelpvű párt magaviseletét. Pedig ellenzékileg áll. kitélte a partot is. Végre a Tisza kormány elhagyta helyét. Most már úgy látszott, hogy talán némi kibontakozás látszik, azonban fájdalom, nem tudtak megegyezni a vezérek a király őfelségével és a király kénytelen volt egy átmeneti, kibontakozást kereső kormányt kinevezni, a Fejerváry kormányt. Ez a kormány, mikor bemutatkozott jun. 21-én, azt mondta, hogy ő csak átmenetet kíván léte-
sít. És magis előrukkolt egy nagy csomó törvényjavaslattal, melyeknek hónapok, esztendőök kellett volna a megvitatásra s kérte a háztól, tűzze ki tárgyalásra. Nagyon természetes, a Ház ebbe beleemenni nem akart. Ellenzékileg, mert a kormány alkotmányos jelleggel nem bírván, bizalmatlanságot szavazott neki, mire a kormányelők kihuzta a királyi elnapoló kéziratot a zsebéből. Tehát ez játék volt nemzet legazentebb érdekeivel,

törvényjavaslatokat akkor akar előterjeszteni, mikor a zsebében van a királyi elnapoló kézirat.

Így folyt ez hosszú időnkig. Most, midőn jun. 21-én el lett napolva a Ház okt. 10-ig, azt gondoltuk, hogy ezalatt a kormány tényleg működik abban, hogy a dolgot rendezze, belátva, hogy alkotmányellenes kormány nem tud boldogulni. De ellenzékileg történt. A kormány rövid uralkodása alatt kedvet kapott az uralkodásra, alkotmányos akart lenni s e célból programot készített és pedig olyan mézes másosat, amelyre nézve azt gondolhatnánk, hogy talán van is valami benne, pedig ebben semmi sincs igazi, új; mert a szövetkezett ellenzék ezeket mind programjába vette — nemesak azért, hogy a koalíciót ezzel megtörje és kikapcsolja a katonai kérdéseket, hogy át vehelhesenek alkotmányos kormányt. Egy politikai színtézőket rendeztek. Szept. 23-ára a koalíció néhány vezérét felhívták Bécsbe a király elé. Minden jóhiszemű ember azt gondolta, hogy itt a válság új stádiumba jut, melyből kibontakozás lesz; a vezérek és a király meg fogják talán találni azt a kiegyenlítő lépést, hogy rendbe jöhessünk. És mit láttunk? A király gonosz tanácsadói milyen tanácsokat adtak neki a vezetőkkel szemben? Amint a király előtt megjelennek, a király egész szárazon, ridegen, mintha napi parancsról lenne szó, kivesz egy cédulát és felolvass néhány szót, melynek értelmé az, hogy megbízom az urakat a kormányalakítással, de a nemzeti követeléseket kapcsolják ki, mert azok kivitellenek.

Az önálló vámtérültre nézve olyanforma kijelentést tett ez a cédula, hogy még azt is kétségbe vonja, vajjon nekünk magyaroknak van-e jogunk a nemzet és a király közti megállapodás szerint önálló vámtérületet életbeléptetni. És a cédulában olyan kijelentés foglaltatott, amely azt mondja, hogy ezt Magyarország és az osztrák Reichsratt között kell közös tárgyalás alá venni. És olyan alkotmány ellenes kívánság, amely ami alkotmányunkba a nemzet és király közé még harmadikat fogad, az osztrák Reichsrattot. Ezt nem fogadhatjuk el és tovább menve, mikor ő felsége ezeket elmondta, egyuttal dorgálólág figyelmeztetőleg azt mondta. Ha pedig az urak ebbe bele nem mennek és kormányt nem vállalnak, végtelen szenvedés, és nyomor vár az ország népére. Mit jelent ez, nem mást, minthogy a király gonosz tanácsadó tanácsára az abszolutizmus terére lépett. A mi vezéreink nem tehetek mást, mint ő felsége kívánságára eljöttek a közös külügyminiszterhez, nem azért, hogy a király akarata szerint tanácskozzanak, hanem hogy kijelentsék, hogy a magyar ügyekről ő vele nem tanácskozhatnak, mert nem magyar honor. Ez rövid vázlata az előzményeknek. De ezután lélekemelő dolog következik. Ott volt október 10-ike még előbb megyek egygyel. T. i. előbb megyek a június 15. országgyűlésre, ott, amikor a hazát elnapolta a király okt. 10-ére, akkor egy lélekemelő jelenet következett. Felállt br. Bánffy Dezso és határozati javaslatot terjesztett a házáll, amely szerint bár a Ház tudomásul veszi a király elnapolását, mindamellelt óvást és miután parlamentaris kormányunk nincs és az ország pénze ilyen körülmények között nem lehet rábízni alkotmányellenes kormányra, azt tanácsolta, határozza el a Ház, miszerint tiltsa el a kormányt minden alkotmányos ténykedéstől, úgy az ország pénzének kezelésétől is, a kereskedelmi szerződéseket kötésétől, valamint utasítsák minden törvényhatóság arra, hogy ennek a kormánynak a ténykedését tegye lehetetlenné, ne engedelmesskedjék, ujjoncot katonát ne szállítsanak.

Ugyancsak elhatározta a ház, akire pedig az eljárásból folyólag sérelem esik, a tisztviselőkre, mielőtt az alkotmányos idő helyre áll, legelső dolog lesz a sérelmeket orvosolni. Október 10-én, mikor ismét elnapoltatott a ház, feláll gr. Andrássy Gyula a szövetkezett ellenzék egyik vezére, határozati javaslatot terjeszt a ház elé, melyben tudomásul veszi az elnapolást, mégis tartozik az ellen óvást emelni. Alkotmányos kibontakozást létesíteni nem lehet és különösen

hangsúlyozza, az országgyűlés által június 21-én a királyhoz intézett felíratra válasz alkotmányos uton még eddig nem érkezett.

Ha a felíratban Ó felsége elfogadja, eleget tesz, akkor mindjárt alkotmányos ténnyé zökken az országban egy teljes program, amelyben a szövetkezett pártok ellenzéki tudtak egyesülni. Benne van a belügyi reform, a választási jog kiterjesztése, a hadsereg magyarosítása, az önálló vámterület kérdése, az a kijelentés, hogy a kormány, az országgyűlés és a nép bajjaival foglalkozzék, ne csak adózzék, hanem igyekezzenek elő segíteni boldogulásukat. Mindezek benne vannak a felíratban és erre választ mindezek ideig alkotmányos uton nem kaptunk, csak cédula uton akart Ó felsége a nemzetet tárgyalni, amelyet mi semmiképpen nem fogadhatunk el alkotmányos eljárásnak. Tehát uraim! az ellenállás megkezdődött az egész vonalon. A törvényhatóságok között a debreceni is megtagadta az alkotmány ellenes kormány támogatását. Mindemellett az ez a Fejérváry kormány reméli, hogy mézes-mázos programmal többséget tud szerezni, én azt gondolom, hogy ez ki van zárva, mert a magyar nemzet mindenre kapható, de hogy magát az abszolutizmus igájába hajtsa, arra nem kapható soha.

T. Uraim! Ha azt kérdezik már mostan, hogy miképpen járt el az alkotmányosság alatt, röviden csak annyit mondhatok részemről, hogy én folytonosan az alkotmányvédők sáncain voltam. Kötelességemnek tartottam ezt, Uraim, azért is, mert kérem önöktől, vajjon másképpen gondolkoznak-e önök a magyar nyelvnek a hadseregben való érvényesítéséről; vajjon nem kívánják-e ép úgy mint mikor megválasztották, hogy a magyar fiúk, véreink magyarszó mellett, magyar zászló alatt menjenek a tűzbe a házaért, királyért; ne hagyják itthon nemzeti érzelmeiket, ha bevonulnak. Avagy uraim, másképpen gondolkoznak-e arról, hogy be kell látnunk, hogy nem tudjuk a népet tartani. Azt gondolom, ez is olyan kérdés, mely előtt nem lehet személt húnyni, mert figyelmeztet a kivándorlók sokasága, munkás testvéreink, kik idegenben keresnek kenyeret, hazájukat feláldozva a kenyérért! Uraim! azt hiszem, hogy mindezeket, ha csak a nemzet is nem akar mondani fejlődéséről, vállalnunk kell, akkor is, ha esetleg letörtenek, letörtenek mi képviselők, de a nemzet nem török le soha!

T. Uraim! A munkás népnek millióira hivatkoztam, hogy alig tudnak megélni, egyoldalu gazdasági berendezésünk mellett. Az ipart kell fejleszteni, amiáltal sokkal több munkást lehet foglalkoztatni. De nemesek kenyér, hanem jog is kell a népnek (Ugy van.) Sohasem zárkoztunk el attól, hogy a magyar népet kizárjuk a jogokból. Éppen ezért én úgy magam, mint pártom és vezérem nevében is kijelenthetem, hogy az általános választói jogot kívánjuk, ennek megszerzését első kötelességünknek tartjuk, nagyon természetesen szemelött tartva, hogy a nemzet prestige e ezáltal ne szenvedjen, azért a magyar irni-olvasni tudás megkivánthatik.

Be is végezhetném beszédemet azonban nem szabad elhagynunk egy dolgot, mert nincs más módunk, büntetni a büntetendőket, mint hogy közmegegyezéssel sujtjuk őket. A szabadelvűpárt megnehezítette az alkotmányos kibontakozást. Mert bujkálósdi játszott és mindig kereste, hogy ki jut a hatalomra. Hogy Fejérváry kapott olyan magyar embereket, kik vállalkoztak a jogok letiprására, nem szabad figyelmen kívül hagyunk, hogy nincs más mód, mint meg bélyegeznünk őket. A történetírők is felsorolják majd őket és gyászlapon fognak róluk szólni.

Ezekután, polgártársaim, hogyha megfélelel kivánságunknak, én továbbra is kötelezőleg ígérem, hogy bizalmuk letéteményese leszek. (Élénk éljenzés és taps.)

Közkívánatra beszélt ezután a nádvari követ, Papp Elek is, aki érzelemben, gondolatban, akaratban és cselekvésben önként egy a debreceni polgársággal. Eljövete lének célja az volt, hogy bizonyítsa, hogy a nemes város szeretett polgárai iránt a sze-

retnek nem tapintható szervei és a hazafiságnak varázs öve fűzi.

Ha valaha szükség volt az egyetértésre és együtt működésre, arra most van szükség. Mert csakugyan elmondhatjuk egyik kölönkökkel: „Rosz időköt élünk, rosiz csillagok járnak”. Elmondhatjuk, hogy „multunkban nincs öröm, jövőnkben nincs remény”. — (Ugy van! Ugy van!) Mert ugyan az a megfélelt sewarz gelb (abcug) vette által a kormánybotot Magyarországon, a mely iránt az egész nemzet nemesak bizalmatlanságot, de magvetését nyilvánította. Azonban kétségbeesni nem szabad. Fejtogeti, hogy csakis a függetlenségi párt képviseli a nemzetet. Beszédét így végezte:

Ha ezen zászlót követjük s ha Kossuth Lajosnak magasztos szelleméhez hívek maradunk, akkor legyen bár sorsunk még oly mostoha, élni fog a magyar és nem vész el soha. (Éljenzés) De ha ezen elveket nem híven oltjuk szívünkbe, be fog következni ezredéves átkunk, hogy önmagunktól jöjjen pusztulásunk. En azt hiszem, hogy ezt a pusztulást a karzaton sem akarják, azért tehát vállt vállra vetve, kezét közbe adva, egy szívvel lélekkel kiáltuk: Éljen a független Magyarország! (Hosszantartó lelkes éljenzés és taps)

Fülöp László, az újjászervezett szocialista párt elnöke mondott még hazafias beszédet és kijelentette, hogy a küzdők közt foglal helyet a munkásság is, amelynek ha még nincs is joga, de van hazája. Csatlakozását jelenti a koalícióhoz, amely a nemzet többségét képviseli; Tőle várják a választói jog kiterjesztését, nem a bécsi ki- rendeltségtől.

Török János a nemzetközi szocialista párt szónoka beszélt még röviden és nagy tetszés közt jelentette ki, hogy ők is csatlakoznak a nemzeti jogok védelmére egyesült ellenzéki pártokhoz.

Jóval elmult már 2 óra, mikor a beszámolóról oszlani kezdett a közönség. Példás rendben és esendben történt az eloszlás, amely közben a beszámoló képviselőket és az általános szavazati jogot éltették.

Az ebéd.

Délután 2 órakor kezdődött az ebéd az „Arany Bika” földszinti termében, mely zsu folásig megrett. Az asztalfőn foglaltak helyet Debrecen képviselői, gróf Dégenfeld József az újpárt és Márton Imre a függetlenségi párt elnökei, Kovács József polgármester, Varga Károly és Pap Elek képviselők, dr. Nagy Zsigmond, dr. Kőrösi Kálmán, Bekény Péter, B. Nagy János, Juhász Ignác, Harangi Sándor, Kertész István, Zöld Mihály és még számosan.

Az első felköszöntőt Márton Imre, a függetlenségi párt elnöke mondotta. A képviselő hivatásáról beszélt, akiknek mindent fel kell áldozni, még az életet is a hazáért. Debrecen városának három képviselőjét élteti hosszú életet, erőt egészséget kíván nekik, hogy hivatásukat méltóan tölthessék be. A viharos tetszéssel fogadott beszéd után Kovács József polgármester emelkedett szó- lásra. A város népének gondolkozását ismeri és ha a multban voltak eltérések a közgondolkozásban, a ma megpecsételt szép egyetértés létrejöttét a város képviselőinek tulajdonítja; őket élteti.

Nagy figyelemmel hallgatták ezután dr. Thaly Kálmán, Debrecen város I. kerületé 6sz képviselőjét. Büszkén fog mindig megdobbani a szíve — mondotta — ha mai népre gondol vissza. Jól mondta a város polgármestere, hogy eddig is csak félreértések szakították pártokra Debrecen népet. Ezek választották el a pártokat. Ma a nép a haza és alkotmány szeretében egyesült. A polgármester sok érdemet tulajdonít nekik, a város képviselőinek, pedig ők csak kötelességet teljesítenek és követik a nagy Kossuth Lajos tanítását, aki főlzabadiotta a jobbágy ságot és jogot adott népnek. Ma a függetlenségi párt csak nagy vezérének tanítását követi, midőn a választói jogot ki akarja terjeszteni és azt csak az irni-olvasáshoz köti. Szükség van erre, mert a választói jog- gal bírők száma aránylag alig több ma, mint a nemesi előjogok körében volt. A mai nap

gyönyörű eredménye Márton Imre, a függetlenségi és 48-as párt érdemes elnöke fáradozásának és hazafias működésének eredménye. Az érdem oroszlanrésze az övé. Az ő egészségére üríti poharát.

Ezutána város III. kerületének képviselője, az új párti Szabó Kálmán beszélt. Kálmán voltak még oly nehéz helyzetben a képviselők, — mint most, amikor nincs miről beszámolni, mert a politikai élet és törvényhozi működés sorompóját elzárták előlük. De azért kétszeres kötelességük éppen most érnitkezni a választó közönséggel, hogy lelkesítésék és kitartásra buzdítsák. Hiszi, hogy az erőszak a nemzetet soha sem fogja letornai. Az ország szeme ma Debrecenen van és tudja, hogy e város népe a nemzeti küzdelemben az első sorban fog küzdeni. Kitartásra buzdítja a polgárságot, amelynek egészségére üríti poharát.

Nagy tetszés mellett beszélt ezután dr. Bakonyi Samu. A mai napnak nagy tanúságai vannak, mondotta. Kiunt, hogy a Fejérváry kormánynak a közgondolkozást nem sikerült megmételyezni. A boravató-féle politikának nincs híve Debrecen nemes városában. A mézesmázg után itt nem kapadoz senki, hiába fog elkövetkezni a megígért szenvedés és nyomor. Sokan vadolják a szövetkezett ellenzékot, hogy miért nem ragadta meg az alkalmat és vállalkozott kormányalakításra. Megfeleltető. Eddig mindig azt mondták az ellenzékre, hogy illuziókat hajszol. Nohát most lassá a világ, hogy nem a hatalomért küzdöttek, hanem a nemzet jogaiért, nem illuziókért, hanem a jogért. Ezért volt annyi önmegtágadás az ellenzékben, hogy eivel diadala nekik nem vállalkozott kormányalakításra. Kitartásra buzdítja a polgárságot és a párt vezetőire, az eljárókra és a polgárságra emelte poharát.

Ezután Szabó Kálmán képviselő a hazafias sajtóra, Márton Imre a város polgármesterére, dr. Kőrösi Kálmán igen szép beszédben a város három képviselőjére, dr. Nagy Zsigmond a független polgárságra, Varga Károly szabadkai 48-as követ a hazafias munkásokra, Papp Elek órási tetszés közben Debrecen népére, dr. Varga Lajos pedig hatásos beszéddel Kossuth Ferenc, gróf Apponyi Albert és báró Bánffy Dezső egészségére ürítette poharát. A lakomáról 4 órakor oszlott szét a lelkes társaság.

Az üdvözlések.

Vasárnap a beszámoló alkalmából tömegesen érkeztek az üdvözlések a város képviselőinek és a pártelnököknek. A 48-as párt egyik agilis tagja, dr. Burger Péter, a ki belegen lepszik, szép levelemel üdvözölte a képviselőket.

Lakoma előtt érkezett meg a nagyváradi 48-as függetlenségi párt távirata, amelyet dr. Nagy Zsigmond olvasott fel. A távirat a következő:

„A nagyváradi függetlenségi párt választmánya mai ülése alkalmából üdvözlését küldi Thaly Kálmán és Bakonyi Samu képviselő uraknak, akik a szomszéd városban ma megjelentek s a hazafias eszmék állandó ápolásáról gondoskodnak, üdvözlését küldi Debrecen város hazafias közönségének is. Biztosítja a választmány a képviselő urakat a párt ragaszkodásáról és politikájuk iránti változatlan hűségéről. Szokoly Tamás elnök, dr. Thury jegyző.

Kossuth Ferencet a szövetkezett ellenzék vezérő bizottságának elnököt a lakomáról a következő távirattal üdvözölték:

Kossuth Ferenc képviselő urnak mint a szövetkezett ellenzék elnökének Budápesten.

A mai napon Debrecen város képviselői dr. Thaly Kálmán, dr. Bakonyi Samu és Szabó Kálmán beszámolót tartottak. Midőn mi ennek eredményei a polgárok és köztük sok ezer hazafias munkás lelkesedésével, utóbbiaknak alkotmányvédőkhoz csatlakozásával számolunk de a biztos siker reményében üdvözöljük Elnök urat és általa a szövetkezett ellenzékot. A debreceni függetlenségi párt és új párt választópolgárai,

Egyház és iskola.

A reformáció emléknapja. A reformáció dicsőséges megindulásának emléknapját minden esztendőben, október 31-én megüli a főiskola kegyeletes ifjusága. — Az idei ünnepélyre a theologiai akadémia a következő meghívót adta ki:

A debreceni ev. ref. theologiai akadémia hittanszaki önképző társulata 1905. okt. 31-én, a reformáció dicsőséges megindulásának évfordulati napján a főiskola dísztermében emlék-ünnepélyt rendez, melyre t. Cimedet és b. családját szeretettel meghívja a hittanszaki önképző társulat. Kezdeté d. u. 5 órakor. A meghívó belépti jegyül szolgál. A zongorát Szendrő Sándor ur szíveségből engedte át.

Műsor. 1. „Áldjuk Istent“. Hauptmann. Előadja: a Főiskolai Énekkar Mácsai S. vezetésével. 2. Az ünnepélyt megnyitja: Csiky Lajos theol. akadémiai dékán, a H. Ö. T. felügyelő tanára. 3. Szavaltat. Tartja: Paleskei Sándor hittanhallgató. 4. Felolvasást tart: Papp László senior, a H. Ö. T. elnöke. 5. Vieuxtemps. Fantasia appassionata. Hegedűn előadja: Podolszki Margit urhölgy: zongorán kíséri: Balogh István joghallgató. 6. Szavaltat. Tartja: Földessy József hittanhallgató. 7. „Erős vár a mi Istenünk“. Wagner F. Előadja a főiskolai énekkar Mácsai S. vezetésével.

A gályarabok emlékoszlopánál tartandó ünnepélyre szóló meghívó a következő: A debreceni ev. ref. theol. akadémia hittanszaki önképző-társulata által 1905. évi október hó 31-én, a reformáció dicsőséges megindulásának évfordulati napján, a gályarabok emlékoszlopánál rendezendő ünnepély műsora:

1. „Térj magadhoz drága Sion“. Férfi karra átírta: Mácsai Sándor. Előadja a főiskolai énekkar.
2. Özv. Hegyi Mihályné alapítvány kamataiból jutalmazott pályanyertes emlékbeszédét előadja: Takács László hittanhallgató.
3. A gályarabok emlékoszlopát megkoszorúzza: Gulácsy Anna, az ev. ref. tanítóképző intézet növendéke.
4. „Az Isten a mi reménységünk“. Férfi karra átírta: Mácsai Sándor. Előadja: a főiskolai énekkar.
5. Szavaltat: Tartja: Boros Jenő, hittanhallgató.
6. XXXIII. zsoltár. Énekli: a közönség. Kezdeté fél 11 órakor.

A darabantok

programmja.

— Egy nagy országcsalás. —

Fejérváry programot adott és ezzel megteremtette a humbug világrekordját. Ekkora szédelgésre még mi sem voltunk elkészülve. Pedig ez nagy szó. Mi tudvaleg igen magas véleménynyel vagyunk Kristóék felől, de még az ő részükről is meglepett ez az abszolutisztikus levelekkel megpácolt kormánynyilatkozat. Csupa üres frázis, bombaszt és nagyhangú kijelentés. Amolyan nesze semmi, fogd meg jól. Megnyitja az ígéretek dus kincstárát a Fejérváry-kormány és a boldogság Eldorádóját varázsolja a kőnc után tüzesen epedő fantáziák elé. Itt a képzelt terén valóban szuverén hatalom a darabant-miniszterium, de mindenhatóságának uralma csak az eferer ideák fölött állandó, mert szabad-e, lehet-e józan elmével hinni a kóklereknek, akik ma, sajnos, történelmet csinálnak Magyarországon?

Az egész Fejérváry-féle berravaló programot, melynek egyetlen őszinte, de titkos alapelve az, hogy minden becsületet meg kell vásárolni, legjobban jellemezte Kossuth Ferenc, ki egy újságíró előtt a következőképp nyilatkozott Fejérváry Jeromos mai szírdaláról:

— Alapos és megfontolt ítéletet nem mondhatok még a programról, mert nem tanulmányoztam át. A tendenciája azonban nagyon is tiszta és világos: mindent és mindenkinet igér, ravaszul és számitóan csalogat, csak hogy az országos közvélemény

a nemzeti hangulatok irányait kárhözatasan megváltoztassa. Egy szemérmetlen kerítés erkölcsstelen színjátéka ez, amelynek természetesen senki sem hisz s amelyet nem szabad komolyan venni.

A szövetszekt ellenzék vezére kitünően jellemezte ezt a politikai boszorkánymesterkedést, amely a következő 11 kuruzslási tételt tartalmazza:

1. Általános titkos közvetlen választó jog, községenkinti szavazással. (Az erre vonatkozó törvényjavaslatot a kormány legközelebbi alkalommal a képviselőház elé terjeszteni).

2. Gazdasági téren a kormány gondoskodni fog arról, hogy 1917-re teljesen önálló gazdasági berendezkedés elkészíttessék.

3. Katonai téren:

a) Idegen csapatoknál szolgáló magyar tisztek visszahelyezése már folyamatban van.

b) A kiképzés és az oktatás nyelve magyar lesz minden oly ezredben, melynek a legénysége csak némileg is ért magyarul.

4. A katonai jelvények a paritásnak megfelelően szabályoztatnak. (E csíra parlamenti bizottság alakíttassék.)

5. Állami beruházások. Folyó szabályozások.

6. A kisbirtokosok helyzetének javítása. Földtehermentesítés. Az állami nagybirtokok parcellázása.

7. Pénzüzetet alapítása tisztviselők adósságának konvertálására. A progresszív adó. A fogyasztási adók reformja.

8. A közigazgatás államosítása.

9. A tisztviselők előnyös fizetésrendezése.

10. Ingyen népoktatás. A néptanítók fizetésének emelése.

11. Kötelező munkásbiztosítás baleset, agkor és rokkantság esetére.

A program-adás.

Fejérváry tudvaleg ezt a politikai legendát annak a mameluk küldöttségnek adta be, melyet a budai második kerületi szabadalvűpárt menesztett élje Alpár Ignác vezetésével. A 150 tagú küldöttségben csupa budai polgár jelent és egyetlen képviselő sem. Fejérváryt éljenzéssel fogadták. Szmk. Lajos üdvözlése után Fejérváry köszönetet mondott és engedelmet kért, hogy leülhessen, mert a program hosszú. Székkel kínálta meg a deputációt is.

Fejérváry azzal kezdte, hogy a kormány megbízatással új jelleget és hivatást öltött, új politikát, új programot hoz, új többséget igyekszik szervezni. Ha családik várakozásában, kiírja idejében az új választásokat s aztán a többség és királyi akaratnak egymáshoz való viszonyát tárgyalja.

Ezután rámutat a katonai kérdésekre. Csodálkozik, hogy a 67-es politikusok is esatlakoztak a hadseregnek nyelvben való kétválasztásához. Idezi Andrassy miniszterelnöknek a honvédségi törvény tárgyalásakor mondott beszédét, mely a nemzetiségek követelését, hogy a honvédséget nyelveiken vezényeljék, azzal ütötte el, hogy a honvédségnél egységes vezényleti nyelvre van szükség, ugyanazon okokból, melyek miatt a törvényhozás a közös hadseregben sem kap csak egy vezényleti nyelvet.

Azután rátér a programra, melynek élén iránymutatóul az általános titkos községenkinti közvetlen szavazati jog áll. A koalíció részéről elhangzott gyanúsításokkal szemben kijelenti, hogy az országgyűlés összeülte után beterjeszti az állami és nemzeti szempontból indokolt javaslatot. Az óvasokat a kormány gondosan mérlegeli. A katonai politika terén kijelenti, hogy a magyar anyanyelvű katonák képzése és oktatása, amelynyiben magyarul tudnak, anyanyelvükön kívül, magyarul nyelven történnék.

Az általános választói jog törvénybe iktatása után a kormány törvényhozási intézkedést kezdeményez a megyei tisztviselő állami kinevezésére, egyidejűleg a szolgálati pragmatika megvalósításáról gondoskodik, valamint a köztisztviselők politikai függetlenségének megővéséről. Az állami megyei asuti tisztviselők fizetésrendezése egész

vonalon befejezték, a kormány gondoskodik pénzüzetet létesítéséről mely a tisztviselők terheit mielőbb konvertálja. A városok állami segélyezésének fejlesztése, a községi és körjegyzők anyagi helyzetének javítása ígértetik.

Eddig a program.

Fejérváry másfél óráig szakadatlanul olvasott, s végül dr. Kiss Károly köszönetet mond az „élvezetes előadást“

Fejérváry erre azt felelte, hogy most nemzetea a sr, mit akar, a békés kibontakozást-e, vagy a közjogi szírszálhasogatást.

H I R E K

— **Ujabb megsemmisítés.** Ma érkezett le Hajdúvármegyéhez a belügyvivő újabb rendelete, a mely a megyegyűlés szeptember 21-ki határozatát megsemmisíti. E határozatban ugyanis kimondta a vármegye, hogy az önként fizetett adókat nem fogadják el, az önként jelentkező ujoncoknak pedig a belépési nyilatkozatot nem adja ki. A belügyvivő rendeletében követeli összes eddigi rendeleteinek 8 nap alatt való végrehajtását és erről az alispán hivatalos jelentését. Ha a rendeletét nem fogják végrehajtani, az esetre az ellenszegülő tisztviselők azonnali felfüggesztésével fenyegetődzik. Weszprémy Zoltán főjegyző, aki ideiglenesen ézi az alispáni teendőket, ma délben jelentést tett Domahidy Elemér főispánnak, aki szintén megváltik állásától a jövő hónapban. Mint értesültünk, a főispán csupán adminisztratív teendőket végez már és nem lesz eszéke a darabantoknak a hazafias tisztviselők üldözésében. Előrelátható, hogy a megye visszatartja a belügyvivő rendeletét és ragaszkodni fog határozatához. Ez esetben az öikormányzat felfüggesztése következhet, ha ugyan a darabantok erre a vakmerőségre vetemednének. De még ez esetben is együtt marad e 45 tagú jóléti bizottság, amely az ellenállást irányítani fogja.

— **Tanácsülés.** Ma délelőtt Vecsey Imre főjegyző elnöklése alatt ülést tartott a tanács. A folyó ügyeket tárgyalták.

— **Hortobágyi bizottsági ülés.** Ma délután 3 órakor a Hortobágy hasznosítására kiküldött bizottság ülést tartott a városban.

— **Az alispán nyugalmába vult.** Mint előre jeleztük, Rásó Gyula, Hajdúvármegye alispánja ma tényleg benyújtotta nyugdíjaztatása iránti kérvényét. Az alispán 30 éve áll Hajdúvármegye szolgálatában, de a közsolgálatban 40 évnél többet töltött. Az öreg alispán az utóbbi időben sokat betegeskedett, a zürzavaros politikai helyzet izgalmai is erősen megviselték. Belátta, hogy ily nehéz viszonyok közt állását betölteni képtelen. Az alispán ma már nem is végzett hivatalos teendőket. Nyugdíjaztatását a közgyűlés fogja elrendelni. Az alispáni teendőket ideiglenesen Weszprémy Zoltán főjegyző látja el, akit előreláthatóan egyhangulag fog a közgyűlés az alispáni székbe ültetni.

— **Áthelyezés.** Bartha Sándor kabai állomásfőnököt áthelyezték a központi számvizsgáló osztályhoz Debrecenbe, helyébe kabai állomásfőnöknek Kovassy Lajost nevezték ki.

— **Darabont újság Debrecenben.** A tönkrement szabadalvűpártnak volt kitartott lapja a „Szabadság“ az általános választói-

sokig. A nagy bukás után a kormány megvonta az anyagi támogatást a laptól, a mire a „Szabadság” megvedlett és dühös ellenzéki lap lett. Az utóbbi napokban fokir-fokra szelődött a „Szabadság” ellenzékeskedése és ma már egész kezes báránnyá lett, úgy hogy melléklet gyanánt közli már a Fejérvári kormány programját melyet Budapesten nyomtak az Atheneum nyomdában. Nyilvánvaló tehát, hogy a darabont párt lapjává vedlett a „Szabadság” lap. Hej, haj, a szubvenció így váltogatja át az újságokat.

— **Szurjon le hadnagy ur!** Nagyon benyalt vasárnap délután Tarács József festőszegéd a feletti elkeseredésben, hogy a szerepe elhagyta. Részeg állapotában a futócsónakot elhagyta és a katonatiszti tevékenységét a

— **Hadnagy ur, szurjon le!** — kiabálta a részeg ember. Megakarok halni, öljenek meg!

Az elkeseredett részeg a rendőrség vette pártfogásába.

— **Benzinrobbanás.** A Hunyady-utca 2. számú házban vasárnap szerencsétlenség történt. Verling Sándor államvasuti tisztviselő szakácsnője benzinnel keztyűt tisztított. Munka közben közel hajolt az égő gyertyához, melynek lángjától a benzin felrobbant és a leány kezét összeégette. A robbanás okozta tüzet hamar eloltották, a megsérült szakácsnőt pedig lakásán ápolják.

— **Gyáripárosok kerületi hitelszövetkezete.** Ezen, kizárólag a Debrecen és vidékéhez tartozó gyáripárosok hitel- és egyéb igényeik kielégítésére rendelt szövetkezet igazgatósága vasárnap tartotta alakuló ülését a helyi és vidéki igazgatósági tagok élénk részvétele mellett.

Az igazgatóság Mandel Dezső nyírbátori szeszgyáros vezetése mellett megalkultván elnökekül herceg Odeschalehy Zsolt tuzseri nagybíró, és gyárost, alelnökül Szabina Jenő debreceni nagykereskedőt és gyárost választotta meg. — A szövetkezet közvetlen vezetésére alkotott vezető bizottság tagjai alelnökön kívül Dr. Löfkovits Márton, Szántó György, Fürst Odén és Percsly László urak lettek. Ügyvezető igazgatóul Polgár Zsigmond ker. iparfelügyelőt, jogtanácsosul pedig dr. Kemény Viktor ügyvédet választották meg.

Ezúton az igazgatóság a többszörös jegyek befizetését elrendelvé a vezető bizottságot a szövetkezeti üzlet mielőbbi megkezdésére utasította, — a mi értesülésünk szerint már a folyó év végén meg is fog történni.

— **Jövő heti bűnügyi főtárgyalások** 1905 október hó 30-án hétfőn. Vadtársasági ügyek. Felelőviteli ügyek tárgyalása és ítélet hirdetések. I. 1905 október hó 31-én kedden főtárgyalások. Szilágyi Sándor ellen, lopás büntette. Weisz József ellen, királyi bíró s vádjá miatt. Erdei József ellen súlyos testisértésért. II. Ugyanaznap a II-ik tanács előtt. Kovács János és társa ellen lopás és orsz. bűnös. Takács József Lajos s társa ellen, lopás büntette. Szujó Imre ellen, öszt. büntetés. Stein Viktor ellen, lopás büntette. I. November hó 2-án csütörtökön: Farkas Róza ellen, lopás büntette. Nagy József ellen súlyos testisértésért. Aron Ferenc ellen, gondatlanságból okozott emberölés vétségéért. Ö. v. Szekeres Jánosné ellen, lopásért. III. Baza Gábor ellen, lopás büntette. II. November hó 3-án pénteken. Magi Sándor s társa ellen, súlyos testi sértés büntette. Fábrián József s társa ellen, lopás büntette. Máté István ellen, megfertőztetés büntette. Köllár Gyula ellen, rágalmazás vétsége.

— **Elgázolás.** Ma reggel 8 órakor a Kossuth és Battyány-utca torkolatánál szerencsétlenség történt. A szoda-gyár nehéz kocsija az uton áthaladó munkás embert elgázolt. A szerencsétlen ajután terült el a földön. Az elgázolás következtében az egyik lába eltört. A rendőrség beszállította a kórházba. A szerencsétlenül járt ember Csáki József közművessegéd. Sérülése súlyos. A gondatlan kocsi ellen a rendőrség az eljárást megindította.

— **A karcos hatása.** Az ideai karcos jóságát misem bizonyítja jobban, mint hogy sok benne a nóta. Az egész utca hangos a karcos hatásától és egymást érik a közönségháborítások. Hegedűs Pál és Fábrián József marc. dombegyházi legények tegnapelőtt annyira beszédelőzködtek a karcosból, hogy hiábavalónak bizonyult a falusi éjjeli őrnök a csendre való figyelmeztetése. Kikötött a karcos belőlük annyira, hogy az egész falut felvették jármájukkal. A duhaj kedvért közönségháborítás miatt kell majd számolniok.

— **Tiltott visszatérés.** A rendőrség örökre kitiltotta Debrecenből Bódi Károlyt, de ő azért csak visszatér rendszeren. Ma is bejött, de már a vasuti állomáson elfogták.

— **Csavargó lányok.** Kelemen Rebeka és Takács Zsuzsa hadházi lányok bejöttek a városba, hogy a visszatartott öreg katonákkal görbe napot csináljanak. Mintán nagyon feltűnően mutatták a hadsereg iránt nyilvánuló rokonszenvüket, a rendőrségnél fejeződött be a görbe nap. Hazatoloncolják mindkettőt.

TAVIRATOR

Fejérváryék kudarca.

Budapest, október 30. A szombati programbeszéd vizshangja hahota és gunykacaj. Bánffy Dezső báró Szegeden megadta rá a választ, t. i. ami jó a programban, azt az ellenzék évtizedek óta követeli, de nem a nemzeti jogok árán. Fejérváry minden obligó nélkül tett ígéretei hatástalanok. Senki nem ül fel neki. A vezérő bizottság holnapi ülésén foglalkozik a generális híres programjával és azt a kellő értékre fogja leszállítani. A szabadelpárt már ma délután 5 órára egybehívott értekezletén fog állást foglalni ellene. A szabadelpárt intézőbizottsága úgy határozott, hogy *nem fog csatlakozni Fejérváryékhoz.* A párt néhány tagja az általános választói-jog hive, akik ma alkalmasint kilépnek. Mindössze 15—20 kilépés várható, bár lehet, hogy valami formulát találnak, hogy ezek is bent maradhassanak a pártban. A szabadelpártból nem kap tehát gardát Fejérváry.

Kossuth beteg.

Budapest, október 30. A vezérő bizottság holnapi ülésén Kossuth Ferenc nem vehet részt, mert beteg. Régi betegsége, az izületi csusz kinozza.

Képviselőválasztások.

Budapest, október 30. A főváros központi választmánya a II. és III. kerületekben a választás határnapját *november 16-ára tűzte ki.* A választási mozgalmak teljes erővel megkezdődtek. Az ellenzék hangulata lelkes, a győzelem kétségtelen.

Nincs pénzügyminiszter.

Budapest, október 30. A fadarabont nem tudott még pénzügyi minisztert fogni. Matlekovics Sándor nyugalmazott államtitkár, akinek felkínálta Fejérváry a pénzügyi tárcát, nem vállalkozott, mert a bécsi és berlini pénzügyi körökben kedvezőtlen a hangulat és oly zavarosak a pénzügyi állapotok, hogy komoly szaktekintély nem vállalkozhatik a pénzügyek vezetésére.

A Vilmos huszárok löversenye.

Népes világ a löversenyterén.

(Saját tudósítónktól) Kellemes összénapfény kedvezett tegnap a debreceni Vilmos huszárok löversenyének. Ragyogó őszi délután volt, a melyen a természet hanyatlóban lévő pompáját, együtt élvezhettük az a szindus látványossággal, a melyet a löverseny nyújtott. — A szép időnek nagy része van abban, hogy a verseny oly kiválóan sikerült. Ritka szép és nagyszámú közönség jelent meg a verseny pályán, a mely fokozódó érdeklődéssel kísérte a futamok mindegyikét. A tribünökön és páholyokban Debrecen sok sok szép asszonyát és leányát láttuk, a kik igazíkeségei voltak a verseny pályára nyújtotta nagyszerű látványnak.

A verseny eredményéről tudósításunk a következő:

I. *Tiszti szolgálati lovak akadályversenye.* Tiszteletdíj 4 első ló lovasának. Táv. 3200 m. Futott hét ló: Amor lov. Keil Henrik kapitány, Bakfis lov. Hámos Loránd hadnagy, Diszpolgár lov. Sárdy Tibor hadnagy, Adél lov. Molnár Ferenc hadnagy, Dátum lov. Telegdy József hadnagy, Bandita lov. Malenotti Lajos hadnagy és Dömötör lov. Baich Gyula tiszth.

I. Bakfis, II. Bandita, III. Dömötör, IV. Dátum.

II. *Félvér akadály verseny.* Tiszteletdíj 4 első ló lovasának. Táv. 3200. Futott Vera lov. Keil Henrik, Marcsa lov. Paxy Kornél fhad. Mókus lov. Fanta Géza fhad. Rába lov. Molnár Ferenc hadnagy, Hajnal lov. gróf Worsničky János, Stella lov. Malenotti Lajos hadnagy, Fány lov. báró Baich Gyula tiszth. Pepi lov. Chernel Viktor kapitány.

I. Rába, II. Mókus, III. Bársony, IV. Stella.

III. *Huszárok vadász verseny.* Tiszteletdíj az első öt ló lovasának. A versenyben részt vett minden századból két huszár, Dóry kapitány elrendelése szerint.

I. 5. század, II. 2. század, III. 4. század, IV. 1. század, V. 6. század.

IV. *Gátverseny.* Tiszt. díj az első 4 ló lovasának. Táv. 2400. Futott Gondolat II. lov. Starhemberg Vilmos gróf kapitány, Déleg lov. Fanta Géza fhad. Mechante lov. Telegdy József hadnagy, Mr. Jersey lov. báró Fáth László hadnagy, Csupor lov. Sárdy Tibor hadnagy.

I. Mechante, II. Déleg, III. Gondolat, IV. Csupor.

V. *Tisztiszolgálati lovak akadályversenye.* Tiszt. díj a 4 elsőnek. Táv. 3200 m. Futott Anastária lov. Maxon Lajos száz. Becses lov. Mexon Oszkár kap. Csillár lov. Fanta Géza fhadnagy, Binde lov. Paxy Kornél fhad. Csebogár lov. Rutkay Ferenc hadnagy. Csesznek lov. Fekete Aladár báró hadn. Tök lov. báró Fiáth. László hadn.

I. Csesznek, II. Tök, III. Csebogár, IV. Binde.

VI. *Altisztek akadályversenye.* Táv. 3200 m. Tiszt. díj az öt elsőnek. Lov. századonként két altiszt.

I. Portoláb őrmester, II. Bognár őrmester, III. Kélár őrm. IV. Süts, V. Lángi szakasz.

VII. *Nagy akadály verseny.* Tiszt. díj négy elsőnek. Táv. 4000 m. Futott Sug lov. Starhemberg Vilmos gróf kap, Barkarol lov. báró Berg Herman kap. Calderon lov. Baxy Kornél fhad. Lehel lov. báró Fekete Aladár had.

I. Sug, II. Barkarol.

Ez a verseny egy kissé izgalmas volt, a mennyiben az egyik lovas, Paxy Kornél fhadnagy a futam közben leesett lováról. A verseny a késő délutáni órákban ért véget.

SZÍNHÁZ.

MŰSOR.

Hétfő, 30. Bubuorékok, vigj. Kiss Irén utolsó felléptével.

Kedd, 31. Ember tragédiája; drámai költemény.

Szerda, nov. 1. Ember tragédiája, drámai költemény.

Csütörtök, 2. Cigánybáró, operette.

Péntek, 3. Figaró házassága, vigj.

Szombat, 4. Lisistrata, operette. Ujdonság.

Kiss Irén bucsufellépte. Kiss Irén, a Vígyszínház kiváló művésznője ma bucsuzik el a debreceni közönségtől Csiky kiváló színművében, a Bubuorékokban, egyik legjobb szerepében. Az előadás iránt annál nagyobb az érdeklődés, mert a Bubuorékok évek óta nem kerültek színre a debreceni színházban.

Az Ember tragédiája. Kiss Irén vendégfellépései miatt Madách halhatatlan örök szép alkotása lekeült a múlt hét műsoráról. Mindazok, akik még nem láthatták, gyönyörködhetnek benne holnap és holnapután, a mikor is a darab részben új szereposztással kerül színre.

Uj János vitéz. Zilahy Gyula társulata most egy pompás délutáni gyermekeknek s felnőtteknek egyaránt mulatságos darab előadására készül egy új János vitézre. A darabot Gaál Mózes írta s voltaképpen ebből készült a daljáték.

KÖZGAZDASÁG.

Megkezdtek a földtehermentesítést. Jelentettük nem rég, hogy a kisbirtok tehermentesítését néhány vármegyében nem sokára megkezdik. Az első hír Nagyváradról érkezik s eszerint Bihar megye cséffai járásában 30 ezer korona kölcsönt adnak a kisgazdáknak a már ismertetett feltételek mellett. A kölcsönök kiadását bizottság fogja végezni, a mely bizottságnak az országos központi hitelszövetkezet, a kisbirtokosok országos földhitelintézete s a vármegye képviselőjén kívül a járáshoz tartozó községek jegyzői is a tagjai lesznek.

A budapest-kőbányai

sertéskereskedelmi csarnok jelentése
1905. okt. 29.

A) Hízott sertések ára: I. A) Magyarországi eredetű. Öreg nehéz (páronként 400 kilogramm feletti súlyban) — állérig. Öreg közép (páronként 300—400 kgr-ig terjedő súlyban) — állérig. Fialat nehéz (páronként 320 kilogramm feletti súlyban) 188—195 állérig. Fialat közép (páronként 250—320 kilogramm terjedő súlyban) 183—185 állérig. Fialat könnyű (páronként 250 kilogramm terjedő súlyban) 182—185 állérig. — II. Magyarországi eredetű: Nehéz (páronként 280 kilogramm feletti súlyban) — állérig. Közép (páronként 240—280 kilogramm súlyban) — állérig. Könnyű (páronként 240 kilogramm terjedő súlyban) — állérig. — III. Szerbiai: Nehéz páronként 260 kilogramm feletti súlyban 184—185 állérig. Közép (páronként 240—260 kilogramm terjedő súlyban) 182—183 állérig. Könnyű páronként 260 kilogramm terjedő súlyban) 129—132 állérig. IV. Romániai eredetű (Stachl) Nehéz (páronként 240 kilogramm feletti súlyban) — állérig. Könnyű (páronként 240 kilogramm terjedő súlyban) — állérig. V. Szerbiai: Nehéz (páronként 280 kilogramm feletti súlyban) 188—140 állérig. Közép (páronként 240—260 kilogramm terjedő súlyban) 187—188 állérig. Könnyű páronként 240 kilogramm terjedő súlyban) 185—186 állérig. A hízott sertés ártalozatlan.

REGÉNY-OSZARNOK.

Apáca és kegyenonó.

Regény a bécsi életből.

Megyarosította: Szabó Antal. 131

— Nekem egy ellenségem, egy elkeseredett ellenségem van s ez most nem egy vak öreg, hanem egy vérszomjazó zsarnok ki nekem halált esküdött.

— Egy zsarnok? kiáltá a két volt nemzetőr ökleit szorítva és fogait csigorgatva.

— A lovas kaszárnyában a Duna-utcsában van egy lovas hadnagy Tannenheim, ki engem ép oly rettenetesen gyűlöl, mint én őt. De fájdalom, most 6 fog győzelmeskedni felettem, mert most a katonai uralom korát éljük, s ellenében a nép emberi tehetetlenek és védtelenek.

— Hah, ha tehetném azt amit szívem sug...

— Tannenheim hadnagy holnap halva feküdnék.

— S e csomó arany lenne jutalmatok a bátor tettért. De isten őrizzen engem, hogy a ti életetek a magamé megmentésére kockára tegyem.

— Ne teketóriázzunk nagyságos ur, szóljunk nyíltan, nemde ismét lenne valami megkeresni való.

— És mi megkeressük azt.

— Holnap elmegyünk a lovas kaszárnyába, hogy Tannenheim hadnagy urral megismerkedjünk.

— Azután előkeressük éles kőseinket, s pisztolyainkat, melyeket a kéménybe elrejtettünk.

— Jó erőssen megtöltjük.

— Este a lovas kaszárnya körül sétálunk...

— S a többi magától értetődik.

— Szerencsétlenek! Mit akartok tenni? Én semmit nem mondtam. Gondolatok a veszélyre. ha rajta vesztétek.

— Legfeljebb is főbe lőnének bennünket; velünk ugy sem sokat veszítene a világ...

— S önnek mitől sem lehetne félnie nagyságos ur.

— Inkább ezer darabba engednék magunkat tépni. mintsem ön ellen vallanék...

— Derék fickók! mondá ErleuSTEIN megindult hangon.

— Hűségességek magasabb jutalmat érdemelne, mint a nyomorult arany.

(Folyt. köv.)

Linoleum

és

Bőrvászon

eredeti gyári árakban

Bosznay J. és Társa

szőnyegáruházában

Debrecen, Kossuth-utca 5. szám.

Hirdetések művészi illusztrálása, szövegezése, eredeti tervezetek kidolgozása és előleges költségvetések teljes díjjal.

GOLDBERGER & CO.
BUDAPEST, V. KERÜLET, SZABÓ UTCA 20. — HIRDOBTÉSI IRODA.

Nincs többé buzaüzög!

Numa Dupuy és Társa

MAGPACZ-A

használat mellett.

22 év óta nagy sikerrel használják a buzaüzög a kukorica korom és porüzög, az árpa, zab, burgonya megüszkösödése ellen. Egy csomag két mm. vetőmaghoz 50 fillér. Egy mm.-hoz 26 fillér. Kevésbé értékes utáztatoktól óvakodjunk.

Debrecenben kapható: Kontsek Géza, Máyer Jenő és Komlóssy Lajos urak üzletében.

Numa Dupuy és Társa

Bécs, VII. Wladimirlgasse 33.

Kérjen prospektust!
Tiphus és hasonló járványok ellen a legbiztosabb óvszer a **NOXALL JR.**

a jelenkor legtekélyesebb, legkisebb, a legolcsóbb és a legkisebb vizszűrője, mely az ivóvizet kristálytisztává és a legrosszabb vizet is érvényesítővé változtatja. Amerikai, Angol, Belgium és Németországban több százezer van használatban. Minden felszerelés nélkül bárki is bármely vízvezeték csapjára könnyen feltehető.

Egy darab ára **K 22.50.**
használati utasítással

Kapható:
AUERIGNAC-nál
Budapest, VIII., Kerpest-ut 11. sz.
Telefon 55-38.
a NOXALL JR magahoni kizárólagos lelakata, valamint minden műszaki és jobb vaskereskedésben.

Nélkülözhetlen minden háztartásban

Ritka ajánlat!
Biztos egzisztencia.

Kimutatható nagy haszon kisebb tőkebefektetés mellett alulírott igazgatóság területen kiadja gyártmányainak előállítás jogát a legfinomabb alkoholt mentes sör, pezsgő stb. előállítására, továbbá hozzávaló gépet és utbaigazítást.

Egyedárusítás pontosan meghatározott területre. Verseny kizárva.

Csak fizető képesek forduljanak „Törül” alkoholtmentes italok gyár részvénytársaság igazgatóságához Budapest, VI., Loholt-utca 3.

jelzalogkölcsonok
(ujak és konvertálások) igen előnyösen, gyorsan kaphatók külföldi tőkék elhelyezése által. — Uradalnak, birtokok és házakon kívül gyárak és ipartelepek is elfogadtnak jelzalogul. Levélbeli megkereséseket továbbít. Osteuropäische Presse kiadóhivatal Budapest, Kaziney-utca 2.

A vegyileg megvizsgált, amelleti hatóanyag az arozbőrre ártalmatlannak talált

SZÓRVESZTŐ
Itávolítja hölgyeknél az oly csunya, kellemetlen, arozszőrt gyökereztől, anélkül, hogy az arozbőrök legkevésbé is ártana és az arcnak megadja az üdőséget, finomságot és simaságot. Ára 7 koronás.

Vidéki megrendelések dísrétketten utánvét mellet eszközöl

Somidek I. Budapest, VII., Nyár-utca 18 szám.

APRÓ HIRDETÉSEK.

Mérsélt szögig 30 fillér, minden további szó 3 fillér, vastagabb betűkkel nyomtatott szó 6 fillér.

Levegővel töltött levegőkre pontosan válaszolunk, ha a szükséges bélyeg beküldetik.

Apró hirdetések előre fizetendők.

Egy 30 éves

vidéki gazdálkodó, ref. özvegy 14000 korona értékű örökséggel, jelenleg 4000 korona vagyonnal, nőstülési céllal hozzá illő nőt keres. Kimerítő, lehetőleg arcbélyeggel ellátott ajánlatokat „Nőstülni vágyó” címen a kiadóhivatal továbbítja.

Egy üzlethelyiség

a piac közelében kerestetik, bővebbet a kiadóban.

Csinosan butorozott

szobába szoba társat keresek. Cím „Azonnal” jelige a kiadóba.

Utazók.

Nix fizetés és magas jutalékkal nagy részvénytársaságai azonnali és állandó alkalmazást nyerne. Csakis intelligens, jó megjelenésű urak küldjék referenciákkal ellátott ajánlatukat „K. R.” jelige alatt Debrecen posta restanté.

Kiadó

8 vasműpécsei határban a csere alatt 25 hold lakóház és istállóval ellátott földök f. évi október 1-től. Tudakozódni Széchenyi-utca 6. szám alatt.

Makulatur

Ujfélig papír) kapható a kiadóhivatalban.

Egy szoba

konyha, fűskamara, speiz külön pedlálal Mergó u. 14. sz. kiadó.

Naponta

20-30 liter tejet megvételre keresek. Mórcaz telep 20.

Két új

Varagott malt ágy eladó Klein Ármán asztalosnál Széchenyi u 38. szám. — Ugyanott asztalos tanuló felvételik.

Divat ujdonságaink

az őszi idényre megérkeztek.

Női ruha és készítmények, Bluz selymek, Jó mosó barchetek és flannellek a bel- és külföld legelső gyáraiból.

szőrme boák és gallérok

női és férfi

läger alsórubázatok

gyönyörű választékban, szabott olcsó árakban.

A világhírű francia P. D. jegyű kitűnő szabásu

FÜZÖK

egyedüli raktára

SZABÓ LAJOS FIAI cégnél

Mintákkal kívánatra

készséggel szolgálunk.

Gsászári és királyi műasztalosok, kárpitosok és diszitők

Fodor Mihály Utódai Budapest

kizárólagosan IV. kerület, Váci-utca 24.

INTERIEURS. Művészi kivitelű díszes és egyszerű berendezések eredeti tervek szerint.

**ELSŐRANGU HIRNEVES
OSZTRÁK CEMENTGYÁRÁK
VEZÉRKÉPVISELŐSÉGE**

ELKÁN ÉS BOSSÁNYI

BUDAPEST, V., Lipót-kövi 18.

TELEFON: 11-12. * Bélyegszám: ELNOS 1911.

**ÉPTŐMESTEREK
BETON-ÉPÍT. VÁLLALKOZÓK
CEMENTÁRU-GYÁROSOK
ÉPÍTÉSI ANYAG-KERESKEDŐK**

Készítünk kőműves munkákat, beton- és vasbeton építményeket, valamint a földműveléshez szükséges művelési eszközöket.

Aláírási felhívás.

Debrecen sz. kir város és vidéke t. közönségének tudomására hozzuk, hogy

Központi Bank

m. sz. cég alatt korlátolt felelősség alapján álló szövetkezetet alakítottunk, mely céljával tűzte ki

olcsó hitelnyújtás által a gazdasági, ipari és kereskedelmi érdekek istapolását.

A szövetkezet 4 éves évtársulatot alakít, heti 50 fillér törzsbetéttel — működését 1906. évi január hó 1-én hivatalos helyiségében

Piac utca 65. szám (Cégely-féle ház) megkezdli.

Debrecen, 1905. év október hó 28-án.

A Z I G A Z G A T Ó S Á G:

SZÁVAY GYULA, Kereskedelmi és iparkamara titkár, elnök.
Dr. NYIRI ERNŐ, jogtanácsos, jegyző.
LESTYÁN ADORJÁN, kir. tanácsos, kir. közjegyző alelnök.

Debreceni Jenő gázgyári igazgató.

Kerekes Géza földbirtokos.

Nagy Sándor birtokos.

Erber Ernő nagykereskedő.

Király József gazdálkodó.

Németh András szálloda tulajdonos.

Dr. Gáspár Géza orvos.

Klein Ignác nagykereskedő.

Nyiri Géza máv. hivatalnok.

Dr. Hegedűs Jenő ügyvéd.

Körner Adolf városi tanácsnok.

Publig Ernő birtokos.

Hoffmann Sándor nyomdatulajdonos.

Lichtblau Albert tanint. igazgató.

Reichman Ármán földbirtokos.

Horváth Jenő Első magyar ált. biz. társ. titkára.

Miskolczy Lajos főszolgabíró.

Sinka Sándor főgymnáziumi tanár.

Aláírás eszközölhető bármelyik igazgatósági tagnál, ugyancsak az alábbi üzletekben elhelyezett aláírási iven:

Borsos Kata cégnél (Piac-utca),

Blattner Gyula tüveg és porcellán kereskedő (Lamprecht-palota),

Első debreceni szappangyárosok társaságánál (Piac-utca)

Schwarz Vilmos butorgyári üzletében (Piac-utca).